

усе буде

БомбеЗНО

Інструктивно-методичні матеріали

Київ–2020

MINISTRY
OF EDUCATION AND
SCIENCE OF UKRAINE

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

MOVING FORWARD
TOGETHER
THIS PROJECT IS CO-FUNDED BY THE EUROPEAN UNION

FCG.

Питюр О. В., Хворостяний І. Г.

«БомбеЗНО»: інструктивно-методичні матеріали / О. В. Питюр, І. Г. Хворостяний. — Київ, 2020.

Цей матеріал був створений за фінансової підтримки Європейського Союзу та Міністерства закордонних справ Фінляндії. Висловлені в цьому матеріалі думки жодним чином не відображають офіційну точку зору Європейського Союзу чи Міністерства закордонних справ Фінляндії.

ЗМІСТ

Передмова	4
Програма табору. Загальні рекомендації	5
Рекомендації з вивчення окремих розділів програми ЗНО	
Фонетика й орфоепія	11
Орфографія	22
Лексика та фразеологія	33
Морфологія	44
Синтаксис	58
Власне висловлення	68
Українська література	77
Узагальнення та систематизація	90

ПЕРЕДМОВА

«БОМБЕЗНО» — навчальна програма для випускників шкіл і вчителів української мови та літератури, створена в рамках Фінського проєкту підтримки реформи української школи («Навчаємось разом») за фінансової підтримки Європейського Союзу та Міністерства закордонних справ Фінляндії спільно з Міністерством освіти і науки України, GoGlobal.

«БОМБЕЗНО» — це проєкт інтенсивної підготовки до ЗНО в прикордонних містечках і селищах Закарпатської та Чернівецької областей.

Ідея проєкту — допомогти дітям з угорсько- й румунськомовних родин повірити в те, що ЗНО з української мови та літератури — не такий страшний звір, яким його малюють, і що до нього можна підготуватися весело та пізнавально, легко подолавши пороговий бал!

Тренери проєкту й (за сумісництвом 😊) автори-упорядники цих інструктивно-методичних матеріалів щиро вдячні неймовірній команді, яка впродовж 6—7 березня 2020 року в режимі нон-стоп креативила, упрівала, вірила й любила, розробляла, апробувала, сперечалася й ділилася — була єдиною родиною! Отже, дякуємо...

...Анні Новосад, Арто Ваахтокарі, Любові Залюбовській, Оксані Нечипоренко, Андрієві Панченкову, Тетяні Мовчан, Оксані Нестеровій...

...Світлані Бочок, Світлані Галишич, Катерині Голош, Гайналці Надь, Діані Сані-Сабо, Сільвії Сільваші-Жупан, Олегові Хававчаку, Ларисі Грищі, Вікторії Копас, Ізабеллі Копас, Марині Патай, Людмилі Сакович, Васишині Сугоняк, Христині Яремі, Людмилі Гунько, Єві Іжак, Оксані Павлович, Наталії Палош, Іванні Фулितिці, Вікторії Чобані, Ларисі Юрик, Ользі Джемі, Аллі Ілікуці, Світлані Марут, Діані Меглей, Яні Пінтак, Світлані Унгуриян, Юлії Філіп, Ірині Гречаній, Улянні Житарюк, Лілії Марчук, Артурові Пройдакову, Анастасії Рошці, Світлані Руснак, Тетяні Фонарюк, Ірині Аодаїце, Ксенії Марку, Маріанні Оларь, Іванові Руссу, Оліні Фолошні, Марії Хоменко, Ірині Яцку.

*Щиро –
Ольга Питюр,
Ігор Хворостяний*

ПРОГРАМА ТАБОРУ. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

<i>Орієнтовний час</i>	<i>Орієнтовний зміст діяльності</i>
23 березня Тема дня: _____	
9:00—9:45	Руханка. Мотиваційне тематичне завдання-гра.
9:50—10:35	Орфографія.
10:40—11:25	Лексика, фразеологія.
11:40—12:30	Синтаксис.
12:35—13:00	Фонетика.
13:00—14:00	Обід.
14:00—15:00	Власне висловлення.
24 березня Тема дня: _____	
9:00—9:45	Руханка. Мотиваційне тематичне завдання-гра.
9:50—10:35	Орфографія.
10:40—11:15	Література.
11:20—12:30	Синтаксис.
12:35—13:00	Фонетика.
13:00—14:00	Обід.
14:00—15:00	Власне висловлення.
25 березня Тема дня: _____	
9:00—9:45	Руханка. Мотиваційне тематичне завдання-гра.
9:50—10:45	Орфографія.
10:50—11:45	Морфологія.
11:50—13:00	Синтаксис.
13:00—14:00	Обід.
14:00—15:00	Власне висловлення.
26 березня Тема дня: _____	
9:00—9:30	Руханка. Мотиваційне тематичне завдання-гра.
9:30—10:15	Будова слова. Словотвір.
10:30—11:15	Орфографія.
11:20—11:50	Лексика. Фразеологія.
11:55—13:00	Синтаксис.
13:00—14:00	Обід.
14:00—14:30	Морфологія.
14:30—15:00	Власне висловлення.
Примітка 1. Такий розподіл часу й тематичних блоків є <u>орієнтовним</u>: його можна змінювати за необхідності. Примітка 2. Кожен день у таборі має бути тематичним (загальна тема: «Права людини»). Структура занять і завдання блоків коригуються темою дня.	

Основні теоретичні блоки для підготовки

- фонетика, орфоепія
- лексика, фразеологія
- орфографія
- морфологія
- синтаксис
- текст та власне висловлення
- література

Графічні позначки

робота з ментальною картою

робота з піснями

ігри й танці

квести

групова робота

форми роботи онлайн

Під час роботи варто поєднувати форми роботи в *offline* форматі (посібники та роздаткові матеріали), а також активно використовувати *online* ресурси разом із активними покликаннями:

Назва ресурсу	Покликання	QR -код	Особливості використання
Лайфхаки із української мови від EdEra	https://bit.ly/2TGcG3Q		Безкоштовно, потребує реєстрації на сайті.
Ігрова платформа	https://ilearn.org.ua/		Безкоштовно, потребує реєстрації на сайті (можна через соцмережі, зокрема Facebook).
Тренажер із правопису української мови	https://webpen.com.ua/		Безкоштовно, не потребує реєстрації.
LearningApps	https://learningapps.org/		Безкоштовно, потребує реєстрації на сайті, доступний широкий пошук за ключовими словами.
Мова – ДНК нації	https://ukr-mova.in.ua/		Безкоштовно, потребує реєстрації на сайті, доступний широкий пошук; Увага! Якщо учасник дуже часто помиляється, то доступ до вправ може бути обмежений через недостатню кількість «смаколиків».
Classtime	https://www.classtime.com/uk/		Безкоштовно (є окремі платні функції), потребує реєстрації на сайті (для того, хто створює завдання), для тих, хто проходить тест – доступ за кодом; доступний широкий пошук; учитель може онлайн одразу відстежувати відповіді.
Kahoot	https://kahoot.com/b/		Безкоштовно (є окремі платні функції), потребує реєстрації на сайті (для того, хто створює завдання), для тих, хто проходить тест – доступ за кодом; доступний широкий пошук; учитель може онлайн одразу відстежувати відповіді.
Генератор мемів	http://risovach.ru/generator/no-ya-zhe-4248		Безкоштовно.
Генератор QR-кодів*	http://qrcoder.ru/		Безкоштовно, але необхідно попередньо встановити відповідну програму на телефон або планшет. Увага! Ви можете використовувати QR-код в online форматі, зокрема коли кодуєте покликання на сайті, або в offline форматі, коли кодуєте слово, запитання, текст.

Quizlet	https://quizlet.com/ru		Безкоштовно, але є окремі платні функції. Потребує реєстрації на сайті (для того, хто створює завдання), для тих, хто проходить тест – доступ за кодом за допомогою Гаджетів. Ресурс на онові карток.
Plickers	https://www.plickers.com/		Безкоштовно. Обов'язкова наявність інтерактивної дошки та спеціальних карток, які необхідно роздати учням. Для учнів не передбачено використання гаджетів.

Зверніть, будь ласка, увагу на додаткові можливості ресурсу QR-кодів. Замість того, щоб роздруковувати окремі завдання, ви можете закодувати їх за допомогою QR-коду. Ось такий вигляд може мати завдання ЗНО 2018 року для розбору:

Щоб не набирати повсякчас завдання, можна копіювати їх із сайту Освіта UA, де є завдання всіх ЗНО попередніх років. Їх можна наклеїти на парти або інші частини приміщення впродовж усього часу, коли буде проходити навчання.

Увага! QR-коди не варто дуже зменшувати, адже пристрій не зможе прочитати код.

Перелік та опис ігор, які можна використати під час щоденних ранкових руханок або в процесі навчальних занять*

(відеопояснення окремих ігор можна знайти на Google-диску в папці «Ігри»)

1. Гра на знайомство

Look Up– Look Down

1. Гравці стають у коло, плечем до плеча.
2. Учитель пояснює правила: є дві команди: Look Down (усі нахиляють голову вниз) і Look Up (голова у звичному положенні, погляд спрямовуємо в очі будь-якого учасника команди. За цією командою гравці обирають одного гравця в колі, якому дивитимуться в очі).
3. Якщо два учасники зустрілися поглядом і встановили зоровий контакт, то вони виходять у центр кола, називають імена й або обнімаються, або можуть дати одне одному «п'ять»*. Після привітання знову повертаються на свої місця в колі. Керівник знову дає команду «Look Down», потім «Look Up» – учасники шукають одне одного поглядом, установлюють зоровий контакт – вітаються / обнімаються / дають «п'ять» – і повертаються на свої місця.

Так можна продовжувати декілька разів.

*можна придумати інші дії, якщо вітання у формі обнімання чи «дай п'ять» не викликає схвалення в учасників. Наприклад, після встановлення зорового контакту можна назвати свої імена та помінятися з учасником місцями в колі, разом підстрибнути, зробити якісь рухи. Також разом із учнями можна вигадати українські відповідники до англійських команд.

2. Рухлива вправа на активізацію роботи мозку, яку можна застосовувати під час вивчення будь-якої теми

Bobsleigh (Бобслей)

1. Гравці об'єднуються в команди по четверо.
2. Кожна команда стає колоною один за одним – так утворюємо імітацію саней для бобслею.
3. Ведучий оголошує правила – інструкції: за командою «SWITCH*» – перший і останній гравець в колоні міняються місцями. За командою «CHANGE*» – перший гравець у колоні стає за спиною останнього. За командою «ROTATE*» – уся колона розвертається на 180 градусів.
4. Після того, як усі команди дали знак, що вони готові, ведучий починає оголошувати команди в будь-якому порядку (можна повторювати одну команду двічі).
5. Темп виконання команд поступово збільшується.
6. Мета «бобслеїстів» – швидко й правильно виконувати команди.

*назви команд «SWITCH», «CHANGE», «ROTATE» можуть бути змінені учителем. Наприклад, під час вивчення морфології команди можуть бути такими: «Дієслово», «Прислівник», «Займенник» або Яким Сомко – Іван Брюховецький – «Чорна рада» й ін.

3. Рухлива гра, яку можна пристосувати для запам'ятовування малюнків за змістом художніх творів

ALGAMATA

1. Ведучий розкладає в центрі на стільці або столі малюнки за епізодами творів (або відомі скульптури...).
2. Малюнки розглядають учасники і запам'ятовують один або декілька так, щоб потім за командою відтворити це зображення самостійно.
3. Після того, як малюнки розглянули, ведучий стає в центрі кімнати із заплученими очима. Починає вголос рахувати як мінімум до 10 і довше (за бажанням).
4. Поки ведучий рахує, усі гравці за його спиною розбігаються. Учасники не знають, коли ведучий припинить відлік.
5. Ведучий, дорахувавши до бажаного числа, зупиняє підрахунок, розплющує очі та голосно виголошує: «ALGAMATA!» (переклад. «статуя»).
6. Усі гравці мають «заморозитися» у вигляді зображення, побаченого на малюнку. Гравці можуть використовувати підручні матеріали для більшої схожості.
7. Ведучий обходить гравців, може спробувати розсмішити, перевірити «міцність статуї», щось прокоментувати словами, спробувати вгадати, у якому образі застиг учасник, і торкається того, хто розсміявся або заворушився.
8. Так обирають наступного ведучого й гра продовжується (другий раз роздивлятися малюнки не варто).
9. До гри або після гри (залежно від підготовки аудиторії) учитель і діти коментують зображення та пояснюють, які образи зображені, із якого твору, хто автор, називають жанр і тему.

Зразки малюнків для гри:

Завершальна гра-рефлексія

1. Усі гравці сідають у коло і заплющують очі.
2. Умикають легку інструментальну музику.
3. Ведучий говорить кілька слів про заняття й далі: «Зараз я оберу кількох людей із вас, відчутно торкаючись вашого плеча. Якщо це будете ви, то розплющіть очі, встаньте і йдіть за спинами учасників у напрямку годинникової стрілки.
4. Ведучий звертається до гравців, які ідуть по колу за спинами інших учасників: «Зараз, будь ласка, відчутно та м'яко торкніться плеча тих людей, із якими ви познайомилися на занятті. Продовжуючи йти колом, гравці торкаються людей за названим критерієм. Ті, до кого торкнулися цього разу, не встають, а продовжують сидіти із заплющеними очима.
5. Ведучий дає наступну команду: «Тепер торкніться плеча тих, хто змусив вас посміхнутися... або з ким би ви хотіли познайомитися ближче...». Учасники, які сидять у колі, продовжують сидіти із заплющеними очима і рефлексують, чи торкнулися до них, на якому запитанні це відбулося і т. д.
6. Після 4–5 запитань ведучий завершує рефлексію і запитує про відчуття учасників.

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ОКРЕМИХ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ ЗНО

ФОНЕТИКА Й ОРФОЕПІЯ

Розподіл завдань і правил із теми «Фонетика й орфоепія» у 2016–2019 рр.

ЗНО	Кількість завдань	Правила
2019	3	Наголос. Звукове значення букв у словах (асиміляція). Чергування у/в.
2018	2	Звукове значення букв у словах. Наголос.
2017	2	Співвідношення звуків і букв (кількість). Наголос.
2016	2	Чергування голосних звуків. Звукове значення букв у словах.

Обов'язкові види роботи	Додаткові активності	Результат
1. Робота з ментальною картою із основними теоретичними поняттями теми (формат А4) 2. Робота з ментальною картою із основними зразками формулювання завдань теми 3. Групова робота на основі першої сторінки тестового зошита ЗНО. 4. Групова робота на основі зображення «власного тіла».	перегляд відеорозборів завдань; групова робота створення власного аудіорозбору завдання; групова робота квест на основі qr кодів; онлайн завдання classtime (див. у кінці розділу); пісні та рухливі ігри для вивчення наголосів (див. у кінці розділу)	1. Розуміти сутність і вміти виконувати 8 типових завдань на визначений блок (відповідно до ментальної карти). 2. Опрацювати базовий теоретичний матеріал.

Варто зосередитися на вивченні таких основних правил:

1. Співвідношення звуків і букв, класифікація звуків, фонетична транскрипція.
2. Різниця між звуковим і буквеним позначеннями.
3. Чергування голосних і приголосних.
4. Наголос.
5. Асиміляція голосних
6. Асиміляція приголосних

Обов'язкові види роботи

1. Мотиваційне завдання-гра*
2. Робота з ментальною картою й основними теоретичними поняттями теми*
3. Опрацювання формулювання типових завдань попередніх років у формі ментально карти*
4. Робота з першою сторінкою тестового зошита та фонетичний розбір слів*
5. Закріплення основних правил на «власному тілі» (групова робота)*
6. Вивчення наголосів та закріплення вивченого на основі ігор, пісень і таблиць*

*зразки видів робіт наведено нижче та додатково на Google-диску для друку матеріалів

Рекомендуємо таку послідовність дій під час опрацювання правил:

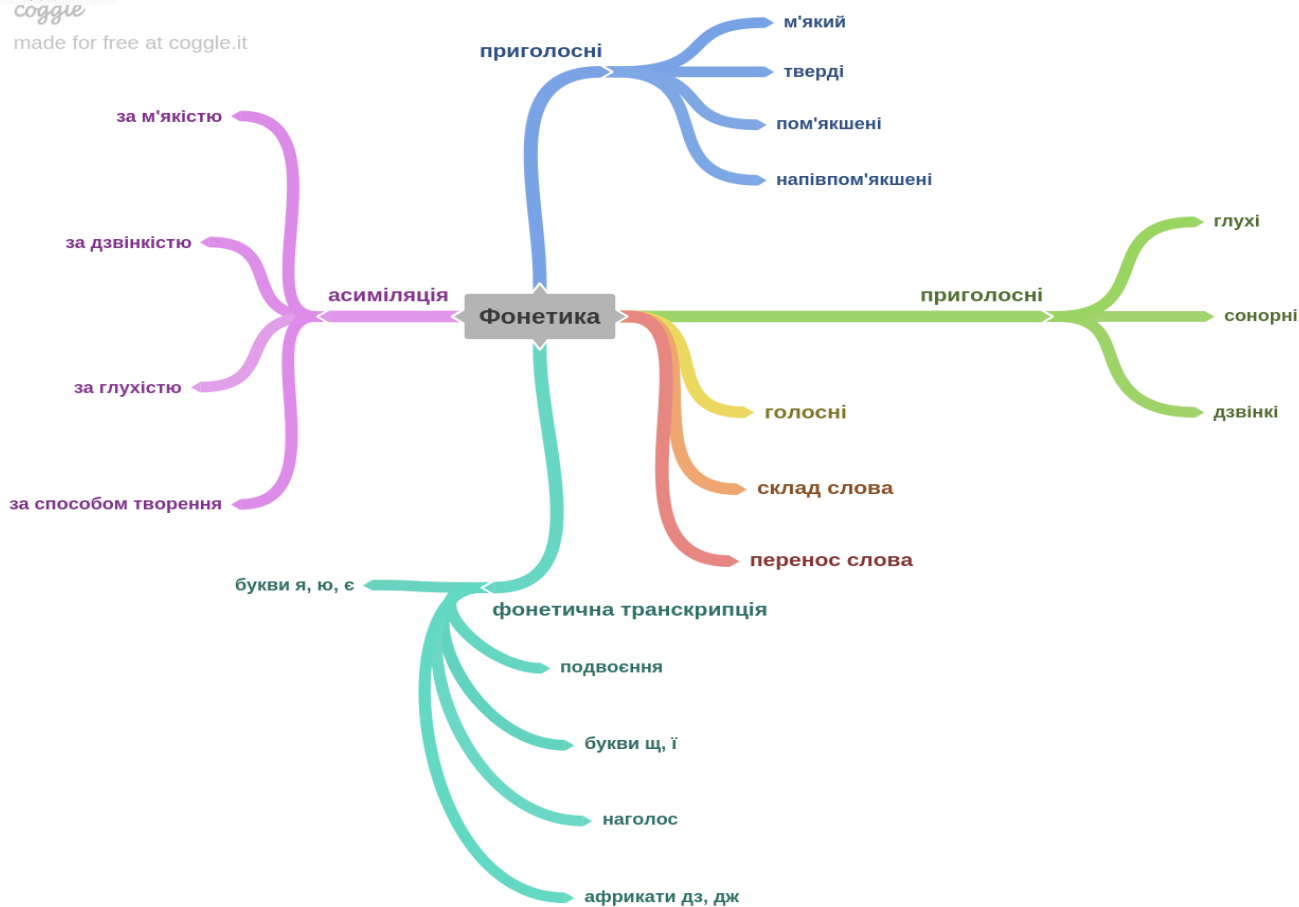
1. Розгляд завдання на певне правило з тестів попередніх років.
2. Робота із ментальною картою (теоретичний аспект)*
3. Робота із першою сторінкою тестового зошита ЗНО і виконання транскрипції*
4. Перегляд відеорозбору завдання онлайн (доступно наприкінці відео на ресурсі EdEra (курс «Лайфхаки з української мови»)).
5. Групова робота над постером «Фонетика і тіло»*
6. Пісні та ігри для вивчення наголосів та узагальнення із теми.
7. Виконання завдань онлайн та офлайн.
8. Увага! Послідовність вивчення орфограм і методи роботи із дітьми можуть бути змінені або розширені на розсуд учителя відповідно до особливостей групи (рівня володіння українською мовою), ступеня підготовки групи чи окремих учнів.

сервіси	Назви робіт	Покликання
classtime Увага! Накликання дасть змогу використати готове тестування, яке можна додатково відредагувати 	Алфавіт. Класифікація. Транскрипція	https://www.classtime.com/share/2cebc8d7-1f30-473b-a8ad-66c0f60e4ccc
	Асиміляція. Наголос	https://www.classtime.com/share/5ee32584-0571-4af8-a9ff-dfe30f784bab
	Фонетика. Закріплення на основі ментальної карти	https://www.classtime.com/share/a836ec72-a90c-4193-b134-225b6e727e4f
	Чергування	https://www.classtime.com/share/19ab0dfe-81e1-4d85-867b-e89a1e535e79

quizlet 	Правопис літери Г. Командна гра. Потрібні мобільні телефони із доступом до інтернету. Учитель запускає гру, користуючись вкладкою live за покликанням. Учні отримують доступ на сайті https://quizlet.com/live, ввівши код, який повідомить учитель.	https://quizlet.com/_3uczbl?x=1jqt&i=11imnz
---	---	---

Зразки ментальних карт для індивідуальної та групової роботи (*зразки для друку розміщено на Google-Диску)

Типові тестові завдання

Підкреслені літери позначають однаковий звук у кожному слові рядка

- А** погля́д, кла́дка, пере́дзвін
Б сьорба́ти, ве́сняний, всю́ди
В захи́ст, розвива́тися, пі́зній
Г ни́цці, баске́тбол, моли́тва
Д кра́й, во́кал, закрі́плення

На перший склад падає наголос у всіх словах. ОКРІМ

- А** при́чип
Б ко́сий
В жа́люзі
Г ви́падок

Потрібно поставити у на місці всіх пропусків у рядку

- А** побува́в ... Полта́ві, заголо́вок ... журна́лі, пташе́нця ... гні́зді
Б бузо́к ... цві́тінні, лі́так ... хмара́х, пові́домили ... новина́х
В впа́дати ... ві́чі, записано́ ... стату́ті, місця́ ... автобу́сі
Г кві́тка ... вазо́ні, сві́тло ... кімна́ті, розчина́ється ... моло́ці
Д костю́м ... шафі́, подиви́тися ... ві́чко, постука́в ... двері́

Прикметники із суфіксом **-з'як** можна утворити від усіх іменників у рядку

- А** Пари́ж, Збра́ж, гре́к
Б кирги́з, Норве́гія, Кавка́з
В Сираку́зи, боя́гуз, Тибет
Г Запо́рижжя, лати́ш, Сві́тязь

Звук [й] є в кожному слові рядка

- А** об'ї́здити, рі́лля, юна́цтво
Б і́дея, визна́ння, ад'ю́тант
В бю́ро, пам'я́тати, барельє́ф
Г м'ясо́, роззбро́їти, з'ю́шити
Д е́гоїст, лете́ся, ескадри́ля

Букви **я, ю, є** позначають по два звуки в кожному слові рядка

- А** я́лина, бю́вет, п'ятна́дцять, валлі́єць
Б кар'е́р, юві́лей, сузі́р'я, бю́ро
В зв'язо́к, я́рлик, ма́сток, в'ю́н
Г ю́ний, Ню́рнберг, брако́ньєр, ере́сь
Д згра́я, рі́збяр, черв'я́к, мі́льярд

У якому рядку в усіх словах кількість звуків відповідає кількості букв?

- А** струмо́к, щавель, ву́лиця, ранок, яліве́ць
Б сіль, лі́тера, мрія́, які́р, спа́дщина
В крини́ця, собо́р, істо́рія, праска́, знна́ня
Г море́, п'ятни́ця, при́хати, суни́ця, хлі́б
Д взимку́, подві́р'я, ве́сняний, оліве́ць, співа́ти

Звук [д] є на місці пропуску в обох словах рядка

- А** ві..бити, проїз..ний
Б фу..бол, зорепа..
В б..жола, з..авна
Г по..якував, ..ружба
Д сві..чити, про..аж (ЗНО — 2011)

Виконайте фонетичну транскрипцію слів

- української
- завдання
- оцінювання
- маєте
- написання
- висловлення
- вищої
- підчищені
- кількості
- виконання

УКРАЇНСЬКИЙ
ЦЕНТР
ОЦІНЮВАННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ

ЗОВНІШНЄ
НЕЗАЛЕЖНЕ
ОЦІНЮВАННЯ 2019

Зошит
1

СЕРТИФІКАЦІЙНА РОБОТА
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ
 Час виконання – 180 хвилин

Робота має три частини. Частина 1 містить 33 завдання різних форм з української мови. Частина 2 містить 24 завдання різних форм з української літератури. Відповіді на завдання частин 1 і 2 Ви маєте позначити в бланку А. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в бланку Б.

Результат виконання завдань частин 1 і 3 буде зараховано як державна підсумкова атестація.

Результат виконання всіх завдань сертифікаційної роботи буде використано під час прийому до закладів вищої освіти.

Інструкція щодо роботи в зошиті

- Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.
- Відповідайте лише після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
- За необхідності використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
- Намагайтеся виконати всі завдання.

Інструкція щодо заповнення бланків відповідей

- У бланки А і Б записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
- Відповіді вписуйте чітко, згідно з вимогами інструкції до кожної форми завдань.
- Неправильно позначені, підчищені відповіді в бланку А буде зараховано як помилкові.
- Якщо Ви позначили в бланку А відповідь неправильно, можете виправити її, замалювавши попередню позначку та поставивши нову, як показано на зразку:

А	Б	В	Г
✗	✗	✗	✗

- Виконавши завдання частини 3 в зошиті, акуратно запишіть його в бланк Б.
- Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у бланку А, та якості написання власного висловлення в бланку Б.

Ознайомившись з інструкціями, перевірте якість друку зошита та кількість сторінок. Їх має бути 16.

Позначте номер Вашого зошита у відповідному місці бланку А так:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
✗														

Зичимо Вам успіху!

© Український центр оцінювання якості освіти, 2019

Наголо́си:

ні́здря

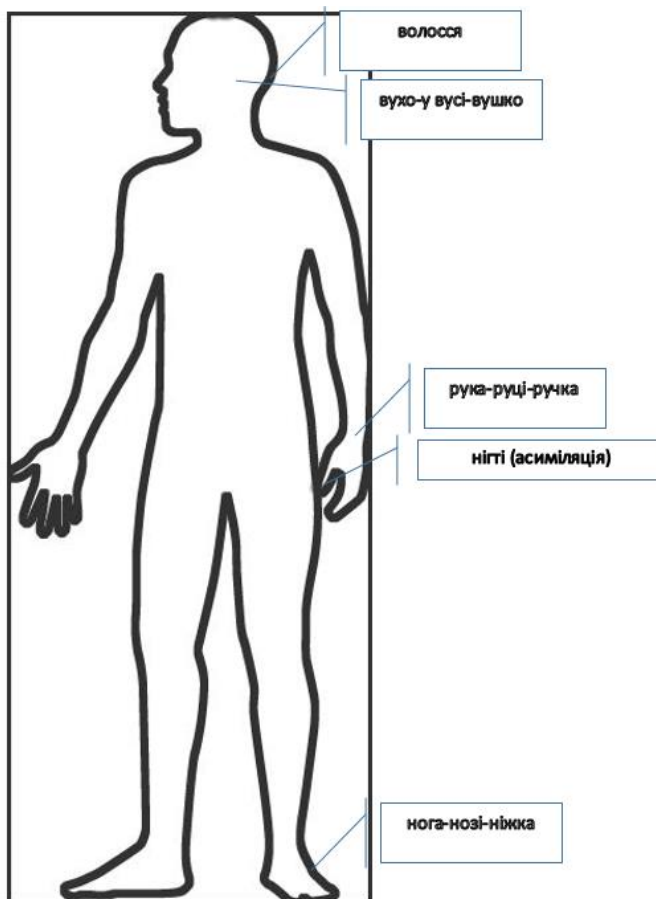
ки́шка

се́ча

сли́на

боро́давка

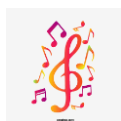
босо́ніж

Таблиця слів, наголос яких необхідно знати. Згруповано за тематичним принципом (для друку розміщено на Google-диску в папці «Фонетика»)

ТІЛО	НАЗВИ ЛЮДЕЙ	КУХНЯ/ЇЖА	ІСТОРІЯ/ГЕОГРАФІЯ	ФІЗИКА/МАТЕМАТИКА	ЧИТАННЯ/МОВА	ТВАРИНИ/РОСЛИНИ/РИБА
БОРОДАВКА БОСОНІЖ КИШКА НІДЗРЯ СЕЧА СЛИНА ТУЛУБ ЩЕЛЕПА	ВІТЧИМ ГЛЯДАЧ ДОНЬКА ДОЧКА ЕКСПЕРТ ЄРЕТИК ЗАМІЖНЯ ПІДДАНІЙ (ім., істота) ПОДРУГА ПОМІЩИК ПСЕВДОНІМ ШОФЕР	КУЛІНАРІЯ КУРЯТИНА ЛАТЕ НАПІЙ НАЧИНКА ОЦЕТ ПІАЛА РЕШЕТО ФАРТУХ	АГРОНОМІЯ БОЛОТИСТИЙ ВИЗВОЛЬНИЙ ДАНИНА ДЕЩИЦЯ ДЕ-ЮРЕ ДЖЕРЕЛО ДОБОВИЙ ДОВІДНИК ДОГМАТ ЄРЕТИК ІНДУСТРІЯ КВАРТАЛ МЕТАЛУРГІЯ ОТАМАН ПЕРЕПАД ПЕРЕПИС ПОЗНАЧКА ПОМИЛКА ПОНЯТТЯ ПРИМОРОЗОК ПРОМІЖОК РІВНИНА РУСЛО СЕРЕДИНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ТЕЧІЯ ТРИЗУБ ЦАРИНА ЧОРНОЗЕМ ШЛЯХОПРОВІД	АСИМЕТРІЯ ВАГИ ДАНО ДЕЦИМЕТР МІЛІМЕТР САНТИМЕТР ДОБУТОК ДОВІДНИК ДОВЕСТИ ЗАВДАННЯ КВАРТАЛ КІЛОМЕТР КОТРИЙ МЕРЕЖА ОДИНАДЦЯТЬ ЧОТИРНАДЦЯТЬ СІМДЕСЯТ ПОМИЛКА ПОНЯТТЯ ПОРЯДКОВИЙ ПРОМІЖОК СВЕРДЛО СЕРЕДИНА СИМЕТРІЯ СТОВІДСОТКОВИЙ ЦЕНТНЕР	АЛФАВІТ АРКУШИК ВИРАЗНИЙ ВІРШІ ВІРШОВИЙ ДІАЛОГ ВИДАННЯ ЗАВДАННЯ ЗАГАДКА ЗАКЛАДКА КАТАЛОГ КОТРИЙ ЛІТОПИС НАВЧАННЯ ПОЗНАЧКА ПОМИЛКА ПОНЯТТЯ ПОРЯДКОВИЙ ПСЕВДОНІМ РУКОПИС СЕРЕДИНА ТЕКСТОВИЙ ТРАВЕСТІЯ ФОРЗАЦ ХАОС (у міфології, стихії) ЧИТАННЯ	ГОРОШИНА КРОПИВА ЧОРНОСЛИВ КАМБАЛА ОСЕТЕР ОЛЕНЬ ПАВИЧ

ДІЄСЛОВО	ПРИСЛІВНИК/ ДІЄПРИСЛІВНИК	ПРИКМЕТНИК ДІЄПРИКМЕТНИК	ПРЕДМЕТИ (ІМЕННИК)	ПРЕДМЕТИ (АБСТРАКЦІЯ)	ЧАСТКА
ВИСІТИ	ДИВЛЯЧИСЬ	БАГАТОРАЗОВИЙ	БЮЛЕТЕНЬ	БЕШКЕТ	МАБУТЬ
ВИТРАТА	ЗАВЖДИ	БЕЗПРИНЦИПНИЙ	ВІДОМІСТЬ	БЛАГОВІСТ	
ВІДВЕЗТИ	ЗАВЧАСУ	БЛИЗЬКИЙ	(список)	БОЯЗНЬ	
ВІДВЕСТИ		БУРШТИНОВИЙ	ВАНТАЖІВКА	ВИГОДА (користь)	
ВІДНЕСИТИ	ЗАІРЖАВЛИЙ	ВЕСНЯНИЙ	ГАЛЬМО	ВИГОДА (зручність)	
ДОВЕЗТИ		ВИШИВАНИЙ	ГАЛЬМА	ВИМОГА	
ДОВЕСТИ	ЗВИЧОКА	ЗРУЧНИЙ	КОЛЕСО	ВИПАДОК	
ДОНЕСИТИ	ЗДАЛЕКА		КОЛЯ	ВІДГОМІН	
ЗАВЕЗТИ	ЗОЗЛА	КОПЧЕНИЙ		ЗАРОБІТОК	
ЗАВЕСТИ	ЗРАННЯ	(дієприкм.)	ВІДОМІСТЬ	ЗАСТАВКА	
ЗАНЕСИТИ	ПОСЕРЕДИНІ	КОПЧЕНИЙ (прикм.)	(повідомлення, дані)	ЗІБРАННЯ	
НАНЕСИТИ	РАЗОМ	КОРИСНИЙ	ГРАБЛІ	ЗУБОЖІННЯ	
НЕСИТИ	УСЕРЕДИНІ	КОСИЙ	ДРОВА	ЛИСТОПАД	
ПЕРЕВЕЗТИ		МАГІСТЕРСЬКИЙ			
ПЕРЕВЕСТИ		НАСКРІЗНИЙ	ГУРТОЖИТОК	МАРКЕТИНГ	
ПЕРЕНЕСИТИ		НЕНАВИСНИЙ	ЖАЛЮЗІ	МЕРЕЖА	
ПРИВЕЗТИ		НОВИЙ	ЗАКРУТКА		
ПРИНЕСИТИ		ОДНОРАЗОВИЙ	ЗАПОНКА	НЕНАВИСТЬ	
		ОПТОВИЙ	ЗАСТІБКА		
		ПІДДАНИЙ	ЛЮСТРО	ОБЩАНКА	
		(дієприкм.)	ОБРУЧ		
		ПІДЛІТКОВИЙ	ПАРТЕР	ОБРАННЯ	
		ПІТНИЙ	ПЕРЕКИС	ОЗНАКА	
		РИНКОВИЙ	ПІЦЕРІЯ		
		РОЗДРІБНИЙ	ПРИЧІП	ПЕРЕЛЯК	
		ТИГРОВИЙ	РЕМІНЬ		
		ТИСОВИЙ	РОЗПІРКА	ПІЗНАННЯ	
		ТІМ'ЯНИЙ	СВЕРДЛО		
		УКРАЇНСЬКИЙ	СОЛОМИНКА	ПРОДІЛ	
		УРОЧИСТИЙ	СТАТУЯ	УПОДОБАННЯ	
		ФАХОВИЙ	ФОЛЬГА	ФЕНОМЕН	
		ЧАРІВНИЙ	ЦЕМЕНТ	ХАОС (безлад)	
		ЧЕРГОВИЙ	ЦІННИК		
		ШОВКОВИЙ	ЩИПЦІ		
		ЩОДОБОВИЙ			
		ЯРМАРКОВИЙ			

Рекомендуємо такі активності з таблицею наголосів:

Активність 1. Кожна група учасників ставить наголоси у своїй групі (тіло, їжа, назви людей та інші) і складає історію, у якій були б використані подані слова. Історії презентують по черзі.

Активність 2. Кожній групі можна видати набір слів (нарізані аркуші із словами) та попросити вибрати тільки слова з наголосом на певному складі. Обрані слова проспівати репом або ввести до пропонованої пісні. Історії презентують по черзі.

Активність 3. Кожну групу слів можна прописати на окремому аркуші (фліпчарті), але щоб наголошений склад був додатково оформлений за допомогою малюнка. Приклади таких карток можна побачити наприкінці блоку. Історії презентують по черзі.

4. Рекомендовані пісні та мінусовки для використання:

назва	покликання	мінус
NAVKA - #Татанці	https://www.youtube.com/watch?v=AF0Mitd05_A	скачування із google диску.
ONUKA - Vidlik	https://www.youtube.com/watch?v=yRHwWGO_A48	скачування із google диску або тут https://cool.dj/song/109238-onuka/9345490-v-dl-k-m-nus-defele-cut.net/

Рекомендації до вивчення тем розділу

Назва теми	Ресурси
Співвідношення звуків і букв, класифікація звуків	Загальне покликання для основних правил запропоновано на стіні <i>Padlet</i> https://padlet.com/igor_khvorostiany/nmd64itucd7u
Різниця між звуковим і буквеним позначеннями	Пояснення теоретичного матеріалу та приклади виконання типових завдань: https://www.youtube.com/watch?v=E1vf1Q8xObc
Асиміляція	Пояснення теоретичного матеріалу та приклади виконання типових завдань: https://www.youtube.com/watch?v=E1vf1Q8xObc
Чергування	Голосні: https://www.youtube.com/watch?v=Yfrv7dmjqEY Приголосні: https://www.youtube.com/watch?v=wb9Kt2qX2JY
Наголос	Пісня (реп) учня для запам'ятовування наголосів: https://www.youtube.com/watch?v=ve2oACLBiAw

Узагальнення. Перелік QR-кодів (фонетика)

Типове завдання ЗНО. На третій склад падає наголос у слові А кропива Б периметр В підошва Г однаковий	
Наголос. лАте чи латЕ? Експрес-урок з української мови від програми "Сніданок з 1+1"	
Наголос. ФенОмен чи феномЕн. Експрес-урок з української мови від програми "Сніданок з 1+1"	
Типове завдання ЗНО. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка А тьохкає, колючий, творіння Б віщунка, йоржик, беззоряний В прощає, паляниця, обов'язковість Г пробудження, ящик, тріщить Д господиня, кузня, їдальня	
Типове завдання ЗНО. Звук [г] треба вимовляти в обох словах рядка (дивись відеопояснення від компанії ZNOUA) Б за..ратований, нама..атися В ..удзичок, перемо..ти Г а..русовий, домо..тися Д погратися, ..атунок	
Типове завдання ЗНО (дивись відеопояснення від компанії ZNOUA). Чергування голосних відбувається в усіх наведених прикладах, ОКРІМ А ч..рний – ч..рнець Б ш..сть – ш...сти В ж..них- ж..натий Г бдж..ла – бдж...ляр	
Типове завдання ЗНО. Підкреслена буква позначає один і той же звук у кожному слові рядка (дивись відеопояснення від компанії ZNOUA) А засвітити, зломити, зчищати Б садочок, футболіст, дивина В коротший, витрачати, позаторік Г царювати, цимбаліст, цікавий Д анекдот, покрівля, кряти	

Приклади мнемонічних карток для запам'ятовування наголосів

Додаток. Перелік слів із нормативним наголосом*

А

агронОмія
алфАвіт
Аркушик
асиметрІя

Б

багаторазОвий
безпринцІпний
бЕшкет
блАговіст
близькИй
болотИстий
борОдавка
босОніж
боЯзнь
бурштинОвий
бюлетЕнь

В

вАги (у множині)
вантажІвка

веснЯний
вИгода (користь)
виГОда (зручність)
видАння
визвОльний
вимОга
вИпадок
вирАзний
вИСіти
вИтрата
вишИваний
відвезТИ
відвестИ
вІдгомін
віднестИ
вІдомість (список)
відОмість (повідомлення,
дані, популярність)
вІрші
віршовИй
вітчИм

Г

гАльма (множина, Н. в.)
глядАч
горошИна
грабЛІ
гуртОжиток

Д

данИна
дАно
децимЕтр
деЩиця
де-Юре
джерелО
дИвлячись
дичАвіти
діалОг
добовИй
добУток
довезТИ
довестИ
довІдник
доГмат

* Джерело: Програма зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з української мови і літератури, здобутих на основі повної загальної середньої освіти (затверджено наказом МОН України від 26.06.2018 № 696) // testportal.gov.ua

донести
дОнька
дочкА
дрОва

Е
експЕрт
Є
єретИк

Ж
жалюзІ

З
завдАння
завезтИ
завести
зАвжди
завчасУ
зАгадка
заіржАвілий
заіржАвіти
закінчИти
зАкладка (у книзі)
зАкрутка
залишИти
замІжня
занести
зАпонка
заробІток
зАставка
зАстібка
застОпорити
звИсока
здАлека
зібрАння
зобразИти
зОзла
зрАння
зрУчний
зубОжіння

І
індУстрія

К
кАмбала
каталОг
квартАл
кИшка
кіломЕтр
кінчИти
кОлесо
кОлія

кОпчений (дієприкметник)
копчЕний (прикметник)
корИсний
кОсий
котрИй
крицЕвий
крОїти
кропивА
кулінАрія
кУрятина

Л
лАте
листоПад
літОпис
лЮстро

М
мАБУть
магістЕрський (про вчений
ступінь)
мАркетинг
мерЕжа
металУргія
мілімЕтр

Н
навчАння
нанести
напІй
нАскрізний
нАчинка
ненАвидіти
ненАвисний
ненАвисть
нести
нІздря
новИй

О
обіцЯнка
обрАння
обрУч (іменник)
одинАдцять
одноразОвий
ознАка
Олень
оптОвий
осетЕр
отАман
Оцет

П
павИч

партЕр
пЕкарський
перевезтИ
перевести
перЕкис
перелЯк
перенести
перЕпад
перЕпис
піалА
пІдданий (дієприкметник)
піддАний (іменник, істота)
пІдлітковий
пізнАння
пітнИй
піцЕрія
пОдруга
пОзначка
пОмИлка
помІщик
помОвчати
понЯття
порядкОвий
посерЕдині
привезтИ
привести
прИморозок
принести
прИчіп
прОділ
промІжок
псевдонІм

Р
рАзом
рЕміль (пояс)
рЕшето
рИнковий
рівнИна
роздрібнИй
рОзпірка
рукОпис
руслО

С
сантимЕтр
свЕрдлю
серЕдина
сЕча
симетрІя
сільськогосподАрський
сімдесЯт
слИна
соломИнка

стАтуя
стовідсОтковий
стрибАти

Т
текстовИй
течіЯ
тИгровий
тисОвий
тім'янИй
травестІя
тризУб
тУлуб

У
український
уподОбання
урочИстий
усерЕдині

Ф
фартУх
фаховИй
фенОмен
фОльга
фОрзаці

Х
хАос (у міфології: стихія)
хаОс (безлад)

Ц
цАрина
цемЕнт
цЕнтнер
ціннИк

Ч
чарівнИй
черговИй
читАння
чорнОзем
чорнОслив
чотирнАдцять

Ш
шляхопровІд
шовкОвий
шофЕр

Щ
щЕлепа
щИпці

щодобовИй

Я
ярмаркОвий

ОРФОГРАФІЯ

Розподіл завдань і правил із теми «Орфографія» у 2016–2019 рр.

ЗНО	Кількість завдань	Правила
2019	4	Правопис м'якого знака Правопис прислівників (мікротекстуальне завдання). Правопис складних слів (іменники, прикметники) Подвоєння.
2018	5	Апостроф. Велика літера (робота з текстом). Правопис прислівника. Спрощення. Подвоєння.
2017	5	Правопис префіксів пре - / при-. Правопис сполучників (прислівників). Правопис ненаголошених голосних. Апостроф. Подвоєння в словах іншомовного походження.
2016	5	Правопис ненаголошених голосних. Правопис частки <i>не</i> . Апостроф. Правопис слів іншомовного походження. Подвоєння в словах іншомовного походження.

Обов'язкові види роботи	Додаткові активності	Результат
1. Робота з ментальною картою із основними теоретичними поняттями теми (формат А4) 2. Робота з ментальною картою із основними зразками формулювання завдань теми 3. Групова робота на основі першої сторінки тестового зошита ЗНО. 4. Групова робота на основі зображення «власного тіла».	перегляд відеорозборів завдань; групова робота створення власного аудіорозбору завдання; групова робота квест на основі qr кодів; онлайн завдання classtime (див. у кінці розділу); пісні та рухливі ігри для вивчення правопису (див. у кінці розділу).	1. Розуміти та вміти виконувати 9 типових завдань на визначений блок (відповідно до ментальної карти). 2. Виписати 10–15 слів із першої сторінки тестового зошита на найбільш поширені орфографічні правила. 3. Опрацювати карту «Моє тіло й орфографія».

Рекомендуємо зосередитися на вивченні основних 10 орфографічних правил та подавати їх у такій послідовності:

1. Правопис апострофа.
2. Правопис знака м'якшення.
3. Спрощення.
4. Правопис слів іншомовного походження.
5. Подвоєння і подовження приголосних.
6. Правопис частки *не* з різними частинами мови.
7. Правопис префіксів і суфіксів.
8. Правопис складних слів.
9. Правопис великої літери та лапок.
10. Ненаголошені голосні.

Обов'язкові види роботи

1. Робота з ментальною картою і основними теоретичними поняттями теми*
2. Опрацювання формулювання типових завдань попередніх років у формі ментально карти*
3. Робота із першою сторінкою тестового зошита*
4. Закріплення основних правил на «власному тілі» (групова робота)*
5. Вивчення та закріплення вивченого на основі ігор, пісень і таблиць*

*Зразки видів робіт дивіть нижче та додатково на Google -диску для друку матеріалів

Рекомендуємо таку послідовність дій під час опрацювання правил:

1. Розгляд завдання на певне правило з тестів попередніх років. Опрацювання правил із паралельним створенням рукописної картки, на якій зафіксувати 7(+/-) 2 найбільш часто уживаних слів на ЗНО та написати історію (коротку фразу) чи намалювати малюнок. Цю картку створити у групі і наклеїти на спільний постер.
2. Робота із ментальною картою (теоретичний аспект)*
3. Робота із першою сторінкою тестового зошита ЗНО і опрацювання найбільш поширених слів*
4. Перегляд відеорозбору завдання онлайн (доступно наприкінці відео на ресурсі EdEra (курс «Лайфхаки з української мови»)).
5. Групова робота з постером «Орфографія і тіло»*
6. Пісні та ігри для вивчення та узагальнення із теми.
7. Виконання завдань онлайн та офлайн.
8. Увага! Послідовність вивчення орфограм і методи роботи із дітьми можуть бути змінені або розширені на розсуд учителя відповідно до особливостей групи (рівня володіння українською мовою), ступеня підготовки групи чи окремих учнів.
9. Просимо звертати особливу увагу на підступне слово «КРІМ» у змісті завдання, можливо, роздрукувати такий мем, додатково наклеїти в класах, де будуть відбуватися заняття.

сервіси	Назви робіт	Покликання
 classtime Увага! Накликання дасть змогу використати готове тестування, яке можна додатково відредагувати	спрощення	 https://www.classtime.com/share/9c81c924-d713-47fd-ac06-3c57b1430e9d
	апостроф	 https://www.classtime.com/share/d980bc0a-89ef-4e6c-a860-b49affa4e465

	правопис м'якого знака		https://www.classtime.com/share/170e9598-e34b-42ea-9d5e-a6f2765af96d
	правопис частки НЕ		https://www.classtime.com/share/cf38008e-e45f-4934-858f-7877c7c57fd8
	правопис префіксів та суфіксів		https://www.classtime.com/share/e4512dad-7f53-4d3e-b063-e392e5bf26a2
	подвоєння		https://www.classtime.com/share/af081073-c050-4c28-83ec-14063e7ae3cc
	ненаголошені голосні		https://www.classtime.com/share/240892ab-5e52-4ade-82ac-30af0c027a7a
	складні слова		https://www.classtime.com/share/167c100c-cad1-4af5-83e7-a8c40db99a11
	орфографія узагальнення		https://www.classtime.com/share/4e817b1b-0542-412b-9dbd-153368719d24
Дошка padlet	Орфографія. Усі теми.		https://padlet.com/pytur_olga/jfuuascpqb2b
quizlet 	Подвоєння в словах іншомовного походження (значення слів). Винятки. Командна гра за картками.		https://quizlet.com/76ug8t?x=1jqt&i=11imnz Потрібні мобільні телефони із доступом до інтернету. Вчитель запускає гру, користуючись вкладкою live за покликанням. Учні отримують доступ на сайті https://quizlet.com/live , увівши код, який повідомить учитель.

Зразки ментальних карт для індивідуальної та групової роботи (*зразки для друку розміщено на Google-диску)

Кожну тему ментальної карти «Орфографія» рекомендовано доповнити 7-10 найбільш поширеними словам, правопис яких викликає труднощі. З такими словами також можна скласти невелику історію.

coggle

made for free at coggle.it

слова іншомовного походження

серйозний, Лук'ян, арф'яр, морквяний,
Зоряна, з'явитися, буря, м'ята

Серйозний [арф'яр Лук'ян зустрів
В'ячеслава, Зоряну та Святослава та
випив із ними духмяного морквяного соку.

Правил уживання великої літери дотримано в усіх рядках, ОКРІМ

- А** Данило Галицький, Ярослав Мудрий, Нестор Літописець
- Б** Західна Європа, Республіка Польща, Південне Полісся
- В** Біла Церква, Мала Олександрівка, Холодний Яр
- Г** Київська Русь, Золота Орда, Чортомлицька Січ
- Д** Чумацький Шлях, Великий Віз, Комета Галлея

Знак м'якшення треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка

- А** мистец..кий, учител..ство, камін..чик
- Б** малесен..кий, одягаєт..ся, мен..ший
- В** жмен..ці, винос..те, виріз..блений
- Г** він..чати, запоріз..кий, жен..шень

Подвоєні літери на місці пропусків треба писати в усіх словах рядка

- А** передгроз..я, суверен..ий, числен..ий
- Б** шален..ий, військ..омат, в..чливість
- В** спорт..овари, від..звеніла, очікуван..ий
- Г** роз..броїти, осерд..я, від..зеркалення
- Д** студен..ий, благословен..ий, попідкаон..ю

Спрощення в групах приголосних треба позначати на письмі в усіх словах рядка

- А** ус..ний, благовіс..ний, тиж..невик
- Б** безшелес..ний, безвиіз..ний, зап'яс..ний
- В** гус..нути, кіс..лявий, провіс..ницький
- Г** тріс..нути, контраст..ний, рідкіс..ний
- Д** захис..ник, протес..ний, кількіс..ний

Через дефіс треба писати всі слова в рядку

- А** прем'єр/міністр, давньо/руський, куди/небудь
- Б** блідо/рожевий, по/п'ятеро, хтозна/скільки
- В** все/таки, червоно/гарячий, військово/повітряний
- Г** бізнес/центр, веб/сторінка, євро/стандарт
- Д** по/українськи, жовто/блакитний, більш/менш

Апостроф треба писати на місці всіх пропусків у рядку

- А** черв..як, надвечір..я, кав..яр
- Б** верхів..я, миш..як, сер..йозний
- В** грав..юра, з..юрмитися, арф..яр
- Г** сузір..я, під..хати, духм..яний

Правильно написано всі слова в рядку

- А** скасований, розтривожений, безтурботний, припинений
- Б** схвалення, безпеліційний, розмовний, преморожений
- В** безконтактний, прізвисько, розрекламований, списаний
- Г** пресмачний, сфотографований, безмірний, розщеплений

Через дефіс треба писати всі прислівники в рядку

- А** по/моєму, казна/куди, хоч/не/хоч
- Б** рік/у/рік, урешті/решт, хтозна/коли
- В** по/вашому, на/добраніч, яюсь/то
- Г** по/іспанськи, уряди/годи, по/одинці
- Д** будь/що/будь, по/четверте, на/виплат

Правильно написано всі слова в рядку

- А** левада, кишень, мережево
- Б** серпанок, побачиння, палиця
- В** морозиво, марево, метушня
- Г** криниця, мерихтіння, шелест

**СЕРТИФІКАЦІЙНА РОБОТА
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ**
Час виконання – 180 хвилин

Робота має три частини. Частина 1 містить 33 завдання різних форм з української мови. Частина 2 містить 24 завдання різних форм з української літератури. Відповіді на завдання частин 1 і 2 Ви маєте позначити в бланку А. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в бланку Б.

Результат виконання завдань частин 1 і 3 буде зараховано як державна підсумкова атестація.

Результат виконання всіх завдань сертифікаційної роботи буде використано під час прийому до закладів вищої освіти.

Інструкція щодо роботи в зошиті

- Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.
- Відповідайте лише після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
- За необхідності використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
- Намагайтеся виконати всі завдання.

Інструкція щодо заповнення бланків відповідей

- У бланки А і Б записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
- Відповіді вписуйте чітко, згідно з вимогами інструкції до кожної форми завдань.
- Неправильно позначені, підчищені відповіді в бланку А буде зараховано як помилкові.
- Якщо Ви позначили в бланку А відповідь неправильно, можете виправити її, замазавши попередню позначку та поставивши нову, як показано на зразку:

- Виконавши завдання частини 3 в зошиті, акуратно запишіть його в бланк Б.
- Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у бланку А, та якості написання власного висловлення в бланку Б.

Ознайомившись з інструкціями, перевірте якість друку зошита та кількість сторінок. Їх має бути 16.

Позначте номер Вашого зошита у відповідному місці бланку А так:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
X														

Зичимо Вам успіху!

© Український центр оцінювання якості освіти, 2019

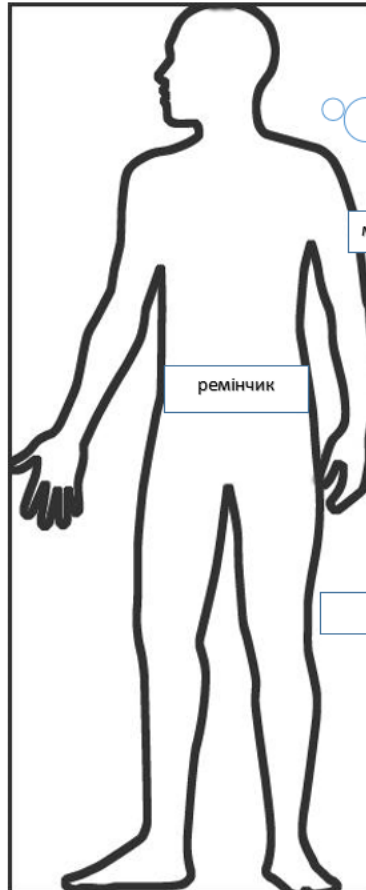
Правопис слів на найбільш поширені правила орфографії.

- оцінювання, завдання, висловлення (подвоєння)
- української (м'який знака у суфіксі -ськ- + відсутність м'якого знака між н і -ськ-)
- кількість, вільні, правильні, - м'який знак після Л.
- якості - відсутність м'якого знака між с і т.
- слово український пишемо з малої літери
- неправильно – частку не пишемо разом
- чернетка – літера е після шиплячого звука.

Розкажи про себе або про нього, використовуючи такі слова*:

кисло-солодкий, радіостанція,
авіалайнер, кінострічка,
супермаркет, супершоу,
давньогрецький, українсько-
румунський,
сільськогосподарський,
прямолінійний, синьоокий
(кароокий, сіроокий),
фотозйомка, відеозапис...

м'язи

ремінчик

кістлявий, зап'ястний

джинси

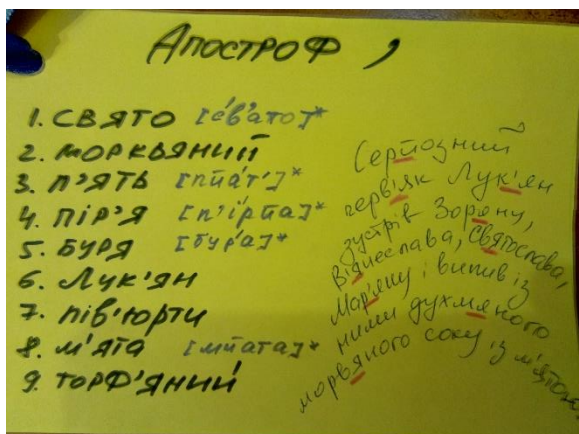
Привіт! Мені шістнадцять, і я
чорнобровий/а, світловолосий/а,
ношу ультра-модний одяг,
зокрема білосніжну сорочку,
червоногаряче худі, світло-
блакитні джинси та сизо-фіалкові
кросівки. Обожаю
кисломолочні напої, але не
відмовлюсь від лате та капучино.

Приклад мнемонічної картки

Нагадуємо, що більш важливим для учнів є те, що вони створити самостійно. Особливо це стосується учнів-кінестетиків, для яких важливо працювати руками, використовуючи різні засоби (олівці, фломастери, клей). Процес наповнення картки може бути цілком вільним і творчим. Рекомендуємо використовувати жовтий кольоровий папір і писати на ньому чорним маркером або ручкою (олівцем) або білий папір із написами таких же кольорів. Малюнки можуть бути різнокольоровими. На зворотному боці можна додатково розмішувати цікавинки, QR-коди із завданнями або покликаннями.

Розмір картки може бути зменшений або збільшений на ваш розсуд. Ми рекомендуємо розрізати аркуш формату А4 на чотири частини й користуватися ним (орієнтовний розмір картки 15*10,5 см).

Просимо не перевантажувати картку: не збільшувати кількість слів (до 9 слів), не писати великі фрази або розповіді.

Рекомендуємо при створенні оповіді використовувати нетипові образи в абсурдних ситуаціях або писати такі історії, які будуть перегукуватися із місцевістю (історією), де проживають учні, їхніми традиціями та звичаями.

Не забувайте пов'язувати історії з частинами тіла людини, одягом учня, інтер'єром місця (кабінету), у якому буде відбуватися тестування.

Під час створення розповіді просимо залучити учнів, нехай це буде продуктом їхньої інтелектуальної діяльності.

Приклади виконання завдання для запам'ятовування винятків із правил (подвоєння та подовження у словах)

1. Перегляньте навчальне відео за покликанням (див. 3:20-6:45)
https://www.youtube.com/watch?v=7cUBd62xsQg&feature=emb_logo або використайте →

2. Випишіть 11 слів без подвоєння, правопис яких треба запам'ятати, і складіть на основі їх історію.

Приклади виконання завдань учнями.

олов'яний, дерев'яний, піщаний, кам'яний, шалений, скажений, навіжений, студений, даний, довгожданий, священик

Історія 1. Одного студеного зимового ранку священик розповідав своєму малому прихожанину казку про олов'яного солдатика. Але раптово до церкви хтось увірвався, так що дерев'яний стіл, за яким сиділи малюк та священнослужитель аж підскочив на місці. Виявилося, що це був відомий на усе місто бродячий музикант. Як тільки люди його не кликали: “Шалений! Скажений! Навіжений!”, а все через те, що жив музика один-однісінький у старому занедбаному кам'яному замку, у якому, до того ж, за відомою легендою, мешкали привиди. Ззовні фортецю оточував великий піщаний насип. Як ви вже зрозуміли, музикант мав погану славу, тому його прихід не можна було назвати довгожданим, але старий священик та дитя прийняли чоловіка дуже радо, та на їх думку він виявився зовсім не таким, як деякі вважали. Люди потоваришували, та ще раз переконалися у тому, що необхідно жити без будь-яких упереджень та довіряти тільки собі та своїм відчуттям.

Історія 2. У студену зимню пору року хлопчик Петро любив гратися своїми маленькими солдатиками. Всього в нього було три армії: піщана армія, що складалася з найбільш скажених бійців, олов'яна армія, яка містила найбільш шалених воїнів, а також дерев'яна – найбільш навіжена армія. Але над всіма цими арміями владу мала четверта сила. Це була група кам'яних священиків, що проповідували Слово Боже. І лише тоді настав довгожданий мир і спокій у цьому іграшковому світі, коли дослухалися всі до Божого Слова.

Історія 3. Скажений олов'яний чоловік дістав свою дерев'яну шаблю (за даний предмет він віддав шалений горщик з грошима). Навіжений та скажений, він підбіг до берега (може берег був кам'яний, а може й піщаний). У будь-якому разі, майже нікого там не було, бо день був студений. Але зупинив чоловіка священик та віддав довгожданий скарб.

**Приклад виконання завдання для запам'ятовування
винятків із правила подвоєння у словах іншомовного походження**

Завдання: Складіть історію на основі 20 слів-винятків іншомовного походження, у яких є подвоєння.

Приклад 1. Чоловіки по-різному називали Касабланку: донна, панна, мадонна і навіть ласкава бонна. Все це було викликано не тільки її вродою, але вмінням робити панно. Її фірмове - картина пенні та вілли. Пахла красуня запахом свіжого мокко, канни, дурри та мірри, багато знала про булли, білль і досліджували аннали історії. Тонни квітів отримували молода Касабланка щодня. Хоча і недоліки мала: не знала, що таке брутто, нетто, мулла і мотто. Також вона надто багато витрачали води, адже дуже любила приймати ванну.

Приклад 2

Десь іржавіє в кутку пенні,
а ось панно як у Бродвейні,
і дурра в скляночці портвейну.
І булла лежить у ванній,
аннали літ в небесній манні,
ти продавай хоч брутто, нетто...
О, сила музики в лібрето!
Он мокко стигне на столі,
он білль за цеглою в стіні:
на ньому мотто сотні літ,
пов'януло, як канни цвіт.
Як мірру поливає бонна,
А мулла плаче похоронно

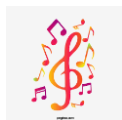
Рекомендації до вивчення кожної з тем орфографії

Слова та вислови, що позначені*, мають рекомендаційний характер і можуть бути змінені на розсуд учителя.

Назва теми	Ресурси	Результат
Апостроф	загальне покликання для всіх орфографічних правил запропоновано на стіні Padlet https://padlet.com/pytur_olga/jfuuascpqb2b 	1. Створити мнемонічну картку для швидкого та ефективного запам'ятовування правил та прикладів (зразок див. вище). Написати перелік слів: свято, морквяний, п'ять, пір'я, буря, Лук'ян, пів'юрти, м'ята, торф'яний* . 2. Виконати завдання на стін padlet. 3. Виділити слова на вивчену орфограму на першій сторінці тестового зошита.
М'який знак	Перелік доступних онлайн ресурсів на стіні Padlet https://padlet.com/pytur_olga/jfuuascpqb2b Пісня «Плакала» гурту «KAZKA» із текстом https://www.youtube.com/watch?v=kiBF0KtqHLk	1. Створити мнемонічну картку з переліком слів: камінчик, областю, рибаці, уманський, жменьці, чотирма, няньчити, карпатський* 2. Створити історію для запам'ятовування та зафіксувати її на картці. 3. Проспівати пісню «Плакала» гурту «KAZKA» та прокоментувати орфограму «М'який знак» у змісті пісні. 4. Опрацювати тестові завдання на пропонованих онлайн ресурсах стіни.

	 версія пісні з караоке https://www.youtube.com/watch?v=8X2cXEkhICM 	5. Виділити слова на вивчену орфограму на першій сторінці тестового зошита.
Спрощення	Завдання запропоновано на стіні Padlet https://padlet.com/pytur_olga/jfuuascpqb2b	1. Створити мнемонічну картку з переліком слів: тижневий, обласний, студентський, контрастний, якісний, фігуристці, якісний*. 2. Записати правило-фразу для винятків: «<i>Оцей кістлявий пестливий хлопець на ім'я Еван (або ім'я учня) хвастнув своїм зап'ястним тату шістнадцять разів</i>». 3. Зробити тату разом із учнями на руці або аркуші (можна виконати запис на резиновому небрендованому браслеті). 4. Опрацювати тестові завдання на пропонувані онлайн ресурсах стіни.
Правопис слів іншомовного походження (правопис голосних + подвоєння)	Завдання запропоновано на стіні Padlet https://padlet.com/pytur_olga/jfuuascpqb2b	1. Створити мнемонічну картку з переліком слів: хобі, піца, спагеті, бароко, чипси, лібрето, Голландія, мільйон* 2. Записати правило-фразу для винятків (у формі розповіді або діалогу) <i>та</i> зафіксувати її на картці. 4. Опрацювати тестові завдання на пропонувані онлайн ресурсах стіни. 5. виправити помилки на рекламних плакатах (або роздрукувати приклади із Google диск, або див. на стіні padlet).
Подвоєння і подовження приголосних (у словах українського походження)	Завдання запропоновано на стіні Padlet https://padlet.com/pytur_olga/jfuuascpqb2b	Створити мнемонічну картку з переліком слів: лє, туманний, весінній, годинник, священик, пташиний, довгожданий, стаття (статей)*. 2. Записати фразу для запам'ятовування правил (у формі розповіді або діалогу) <i>та</i> зафіксувати її на картці: <i>На Запоріжжі на узліссі осінньою туманною ніччю зрання священик варив зілля із сіллю на студений воді у дерев'яному священному, вогненному казані. Ова! Ова! Ова! Печений, шалений, варений, пташиний, навіжений, жаданий, довгожданий, вогняний даний на'тій! Ова! Ова! Ова!</i> 3. Опрацювати тестові завдання на пропонувані онлайн ресурсах стіни. 4. Виділити слова на вивчену орфограму на першій сторінці тестового зошита.

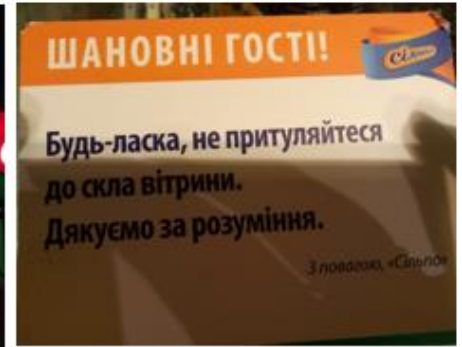
Правопис частки не з різними частинами мови	Завдання запропоновано на стіні Padlet https://padlet.com/pytur_olga/jfuuascpqb2b	Створити мнемонічну картку з переліком слів: <i>невеликий, не моя, неволити, небагато; не здаватися, нананисаний / не написаний ще*</i> 2. Записати фразу для запам'ятовування правил (у формі розповіді або діалогу) <i>та</i> зафіксувати її на картці. 3. Опрацювати тестові завдання на пропонуваннях онлайн ресурсах стіни. 4. Можна запропонувати учням написати розповідь на тему: «Чого я не люблю» у вигляді односкладних означено-особових речень, як це зробив О. Довженко в кіноповісті «Зачарована Десна». Наприклад: Не люблю, коли... 5. Виділити слова на вивчену орфограму на першій сторінці тестового зошита.
Правопис префіксів і суфіксів	Завдання запропоновано на стіні Padlet https://padlet.com/pytur_olga/jfuuascpqb2b	1. Створити мнемонічну картку із переліком слів: <i>сказати, розповісти, спідлоба, стягнення, приморський, пресмачний, сформувати*</i> 2. Записати фразу для запам'ятовування правил (у формі розповіді або діалогу) <i>та</i> зафіксувати її на картці. <i>У прекрасний день 23 травня я приїду вчасно на прилеглий пункт ЗНО. Пред'явлю паспорт і сертифікат зі своїм прізвищем. Прешвидко зайду до аудиторії та присяду на стілець, приготую ручку і буду чекати, примруживши очі. Прелегкі і прескладні завдання преуважно розв'яжу у превеликій аудиторії*</i> 3. Опрацювати тестові завдання на пропонуваннях онлайн ресурсах стіни.
Правопис складних слів	Завдання запропоновано на стіні Padlet https://padlet.com/pytur_olga/jfuuascpqb2b	1. Створити мнемонічну картку із переліком слів: <i>сіро-зелений, військовозобов'язаний, суспільно необхідний, лікар-терапевт, світло-зелений, лимоннокислий, південно-західний, правобережний, кримськотатарський*</i> 2. Записати фразу для запам'ятовування правил (у формі розповіді / пісні/ вірша) <i>та</i> зафіксувати її на картці. 3. Опрацювати тестові завдання на пропонуваннях онлайн ресурсах стіни.
Правопис великої літери та лапок	Завдання запропоновано на стіні Padlet https://padlet.com/pytur_olga/jfuuascpqb2b	Створити мнемонічну картку з переліком слів: <i>Золоті ворота, майдан Незалежності, комета Галлея, Конституція України, Закарпатська (Чернівецька) область, українець, Міністерство здоров'я України, середньовіччя, ахіллесова п'ята*</i> 2. Записати фразу для запам'ятовування правил (у формі розповіді) <i>та</i> зафіксувати її на картці. 3. Опрацювати тестові завдання на пропонуваннях онлайн ресурсах стіни.
Ненаголошені і голосні	Завдання запропоновано на стіні Padlet https://padlet.com/pytur_olga/jfuuascpqb2b	Створити мнемонічну картку з переліком слів: <i>grimіти, дерево, четвер, джерело, шелестіти*</i> 2. Записати фразу для запам'ятовування правил (у формі розповіді) <i>та</i> зафіксувати її на картці. 3. Опрацювати тестові завдання на пропонуваннях онлайн ресурсах стіни.

Узагальнення та закріплення навчального матеріалу можна здійснювати на основі караоке-пісень відомих українських гуртів (список подано нижче).

Правило	Назва пісні	Покликання
м'який знак	КАЗКА – «ПЛАКАЛА» • караоке	https://www.youtube.com/watch?v=8X2cXEkhICM
узагальнення орфографія	Антитіла – «Лови момент» / Catch the moment / Official Video	https://www.youtube.com/watch?v=adzOwkpyWDQ
	онлайн завдання (Львівський центр оцінювання якості освіти. Онлайн завдання на час – 20 хв)	http://lv.testportal.gov.ua:8080/guide?subject=1%2C2&show=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B8
	Classtime. Підсумок 1. Увага! Скопіюйте групу пропонуваніх запитань до своєї бібліотеки, а потім запустіть сесію та поділіться з учнями відповідним кодом. Так ви будете в реальному часі відслідковувати прогрес учнів.	https://www.classtime.com/share/4e817b1b-0542-412b-9dbd-153368719d24
	Classtime. Підсумок 2 Увага! Скопіюйте групу пропонуваніх запитань до своєї бібліотеки, а потім запустіть сесію і поділіться з учнями відповідним кодом. Так ви будете в реальному часі відслідковувати прогрес учнів.	https://www.classtime.com/share/38cf4b93-53d6-4d12-bdb3-711931917828
	Підсумкові завдання курсу «Лайфхаки з української мови» (фонетика, орфографія) на платформі EDEra	https://courses.ed-era.com/courses/Osvitoria_and_EdEra/lifehacks101/li fehacks101/courseware/362b557fbc8a4c1f8a1973cbe2936162/bf131ddbe217494faaf950d711ad7470/

Набір типових орфографічних помилок також подано Google-диску. Такі картки варто роздрукувати або демонструвати на дошці для практичної роботи у групах

ЛЕКСИКА ТА ФРАЗЕОЛОГІЯ

Розподіл завдань і правил із теми «Лексикологія» у 2016–2019 рр.

ЗНО	Кількість завдань	Правила
2019	4 (7 тестових балів)	Лексична помилка. Антоніми. Синоніми, значення слова (робота із текстом). Значення фразеологізмів.
2018	4 (7 балів)	Лексична помилка. Синоніми (робота з текстом). Антоніми до фразеологізмів.
2017	4 (7 балів)	Лексична помилка. Синонімія. Однозначність / багатозначність слів (робота з текстом). Синоніми до фразеологізмів.
2016	4 (7 балів)	Лексична помилка. Значення фразеологізму (робота з текстом). Вживаємо у невласливому значенні. Антоніми до фразеологізмів.

Обов'язкові види роботи	Додаткові активності	Результат
1. Робота з ментальною картою з основними теоретичними поняттями теми (формат А4). 2. Робота з ментальною картою з основними зразками формулювання завдань теми. 3. Групова робота на основі першої сторінки тестового зошита ЗНО. 4. Групова робота на основі зображення «власного тіла».	перегляд відеорозборів завдань; групова робота створення власного аудіорозбору завдання; групова робота квест на основі qr кодів; онлайн завдання classtime, quizlet (див. у кінці розділу); пісні та рухливі ігри (див. у кінці розділу).	1. Розуміти та вміти виконувати 8 типових завдань на визначений блок (відповідно до ментальної карти). 2. Опрацювати навчальні ігри онлайн та офлайн формату та знати визначення найбільш поширених фразеологізмів, добирати синоніми та антоніми, відрізняти значення омонімів та паронімів.

Варто зосередитися на вивченні таких основних правил:

1. Розподіл слів за значенням (синоніми, антоніми, омоніми, пароніми).
2. Діалектизми та пасивна лексика (архаїзми, історизми, неологізми).
3. Значення фразеологізмів.
4. Антонімічні й синонімічні фразеологізми.

Обов'язкові види роботи

1. Робота з ментальною картою і основними теоретичними поняттями теми*
2. Опрацювання формулювання типових завдань попередніх років у формі ментальної карти*
3. Робота з першою сторінкою тестового зошита та фонетичний розбір слів*
4. Закріплення основних правил на «власному тілі» (групова робота)*
5. Вивчення наголосів та закріплення вивченого на основі ігор, пісень і таблиць*

*зразки видів робіт дивіть нижче та додатково на Google-диску для друку матеріалів

Рекомендуємо таку послідовність дій під час опрацювання правил:

1. Розгляд завдання на певне правило з тестів попередніх років.
2. Робота із ментальною картою (теоретичний аспект)*
3. Перегляд відеорозбору завдання онлайн (доступно наприкінці відео на ресурсі EdEra (курс «Лайфхаки з української мови»).
4. Групова робота над постером «Лексика та фразеологія і тіло»*
5. Пісні та ігри для вивчення та узагальнення із теми.
6. Виконання завдань онлайн та офлайн.
7. Увага! Послідовність вивчення тем лексикології і фразеології і методи роботи із дітьми можуть бути змінені або розширені на розсуд учителя відповідно до особливостей групи (рівня володіння українською мовою), ступеня підготовки групи чи окремих учнів.

сервіси	Назви робіт	Покликання
classtime Увага! Накликання дасть змогу використати готове тестування, яке можна додатково відредагувати 	Лексика. Синоніми. Антоніми. Омоніми. Пароніми. 	https://www.classtime.com/share/ce2cf2c3-2ce8-469a-b09e-edb62c5a0522
	Лексика, лексична помилка 	https://www.classtime.com/share/c08b8923-505b-4aa6-ad18-96ad1fd5fc13
	Застарілі слова. Архаїзми та історизми. 	https://www.classtime.com/share/e4c2b6d3-6541-4790-b921-fe5132a2e663
quizlet 	Потрібні мобільні телефони з доступом до інтернету. Учитель запускає гру, користуючись вкладкою live за покликанням. Учні отримують доступ на сайті https://quizlet.com/live , ввівши код, який повідомить учитель.	неологізми. Значення слів https://quizlet.com/7b9kqv?x=1jqt&i=11imnz
		українські слова – іншомовні відповідники https://quizlet.com/76hojh?x=1jqt&i=11imnz
		Діалектизми https://quizlet.com/5zzfto?x=1jqt&i=11imnz

		українські – запозичені слова (відповідники)
		фразеологізми грецького походження https://quizlet.com/_70m5pt?x=1jqt&i=11imnz
		фразеологізми із числівниками https://quizlet.com/_6nw8yj?x=1jqt&i=11imnz
		словник значень слів із новели В.Стефаника «Камінний хрест» https://quizlet.com/_4vicnr?x=1jqt&i=11imnz
		фразеологізми із поеми «Енеїда» М.Котляревського https://quizlet.com/_3zatwh?x=1jqt&i=11imnz
		фразеологізми https://quizlet.com/_4at35g?x=1jqt&i=11imnz
		фразеологізми-синоніми https://quizlet.com/_84sj7m?x=1qqt&i=11imnz
		фразеологізми-антоніми https://quizlet.com/_84t0sj?x=1qqt&i=11imnz
		фразеологізми-антоніми https://quizlet.com/_84t0sj?x=1qqt&i=11imnz

Зразки ментальних карт для індивідуальної та групової роботи (*зразки для друку розміщено на Google-диску)

coggle

made for free at coggle.it

Антонімами є слова в рядку

- А** постійний – сталий
Б приємний – милий
В різниця – тотожність
Г провісник – предтеча

НЕ є синонімами слова в рядку

- А** карта, масштаб
Б занепад, регрес
В поступ, прогрес
Г тираж, наклад

Омоніми є в реченні

- А** Той розум не шляхетний, а шляхетський.
Б Князь Костянтин, батько князя Василя, мав талант і талан.
В У пеклі наших доль не знаєш сам: ти бранець чи обранець.
Г Бо хтозна, чи він знайде там свободу, чи ще одну збудує слободу.
А Бридкого бруду із холодних душ не змиє навіть і холодний душ.

Прочитайте вислів-рекомендацію.

Для успішної підготовки проекту вкрай важливо працювати з однодумцями, бо згуртована команда спроможна подолати будь-які перешкоди.

НЕ ВІДПОВІДАЄ наведеному вислову за своїм змістом речення

- А** Запам'ятайте: працюючи з однодумцями над підготовкою проекту, ви переконаєтеся, що згуртована команда спроможна подолати всі перешкоди.
Б Зауважте, що для успішної підготовки проекту треба згуртувати команду однодумців – і вона зможе подолати будь-які перешкоди.
В Майте на увазі: над проектом потрібно працювати з однодумцями, оскільки згуртована команда долає будь-які перешкоди.
Г Візьміть до уваги: працюючи зі згуртованою командою над підготовкою проекту, ви пересвідчитесь в її здатності долати будь-які перешкоди.
А Зважте, чи доцільно згуртовувати однодумців для роботи над проектом з метою подолання будь-яких можливих перешкод.

Увідповідніть фразеологізм із його синонімом.

Фразеологізм

- 1** ні пари з вуст
2 теревені правили
3 грати очима
4 починати здалека

Синонім

- А** заходити збоку
Б за версту почути
В плескати язиком
Г рота не розкрити
А пускати бісики

Увідповідніть фразеологізм із його антонімом.

Фразеологізм

- 1** підносити до небес
2 нагуляти жиру
3 дати відкоша
4 слова не видавши

Антонім

- А** спастись з лиця
Б ударити по руках
В заварити кашу
Г язик без кісток
А давати прочухана

Увідповідніть фразеологізм із його значенням.

Фразеологізм

- 1** як церковна миша
2 як мильна бульбашка
3 як п'яте колесо
4 як засватана дівка

Значення

- А** зайвий
Б яскравий
В неслівливий
Г тимчасовий
А бідний

Лексикологія і фразеологія у «людині»

Значення фразеологізмів, пов'язаних із людським тілом

мати лій у **ГОЛОВІ**

взятися за **ЧУБИ**

не дали **ВОЛОСИНІ**

впасти з **ГОЛОВИ**

у **ЛОБ** сказати

на **ЧОЛІ** написано

хоч з **ЛИЦЯ** води
напийся

пропускати повз **ВУХА**

у чотири **ОКА**

на **НОСІ**

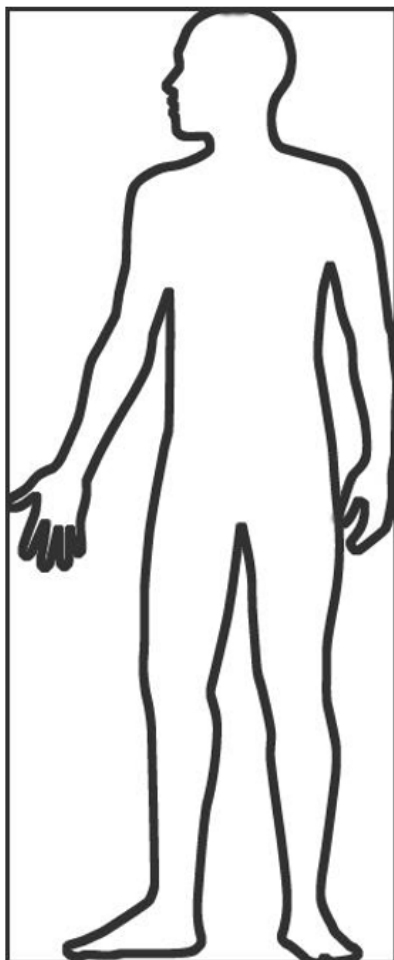
закопчили **ГУБУ**

дерти **РОТА**

скреготати **ЗУБАМИ**

гострий на **ЯЗИК**

клубок підкотився під **ГОРЛО...**

Напишіть історію, де були б використані такі слова:

рамена, уста, перст, вия, шуйця, ланіти, хутровий, музикальний, вітровий, замок.

Роботу з цим розділом можна проводити, широко залучаючи якісний відеоконтент, наприклад серію телепрограм «Лайфхак українською» (канал *UA Перший*), створюючи власні матеріали, які рекомендуємо розміщувати на стінах приміщень, у яких працюватимуть діти.

Рекомендуємо особливу увагу звернути на вивчення значень фразеологізмів, опрацюванні антонімічних та синонімічних фразеологічних зворотів, виконанні низки вправ, спрямованих на запобігання лексичним помилкам.

Вважаємо, що фразеологію та лексику можна вивчати одночасно з іншими розділами, що дозволить частіше змінювати види діяльності, вчасно запобігати надмірній стомлюваності під час занять. Саме в цьому розділі можна використати найбільше рухливих вправ, зокрема пантоміми, частіше працювати з олівцями та фломастерами, організовувати групову онлайн роботу. Тому рекомендуємо щодня декілька разів на день по 20 хвилин працювати з цим розділом.

Доречно роздрукувати QR-коди із покликанням на відеопрограми, у яких актуалізують проблему лексичної несполучуваності слів.

Наприклад:

Пригадайте фразеологізм!

На руку ковінька

Приклад гри для створення мнемонічної картки

1. Обрати 4 фразеологізми та картки, які б пояснювали їхнє значення.
2. Перемішати картки фразеологізмів і картки з поясненням їхніх значень.
3. Підготувати для учнів аркуші, кольорові олівці, фломастери та клей.
4. Матеріали скласти у файли.
5. Видати набори в команди й дати **інструктаж**: відновити фразеологізми, приклеїти їх на аркуші (кожен гравець може взяти собі на вибір один), намалювати їх та відтворити для інших учасників за допомогою пантомім.
6. На виконання завдання можна виділити 5–7 хвилин + до 5 хвилин на демонстрацію пантомім.

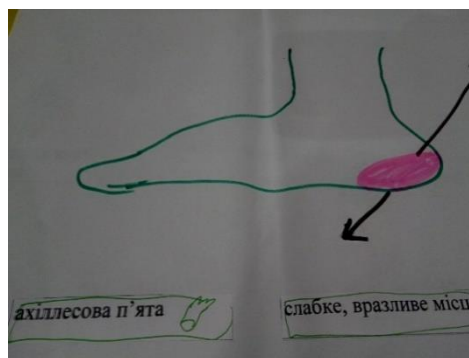
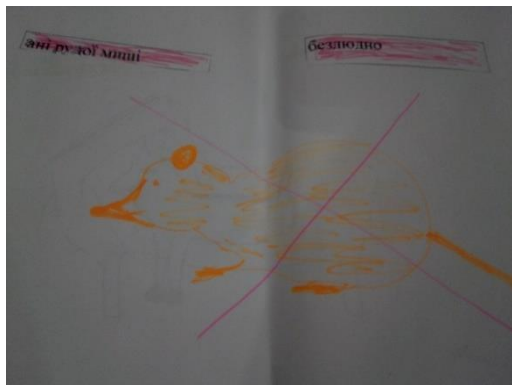
Гра «Мікс фразеологізмів»

Обрати 20 фразеологізмів і залишити лише їх початок. Окремо підготувати завершення цих фразеологізмів, наприклад

нитка	Аріадна
п'ята	Ахіллес
камінь	Авгій
стайні	Сізіф
або	
пустити	мокре рядно
пасти	задніх
нести	червоного півня
накрити	хрест

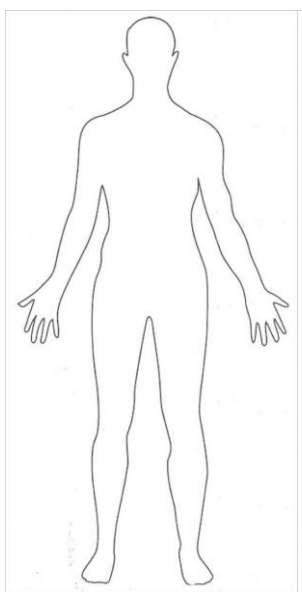
Так можна працювати у групі, відтворивши фразеологізми та з'ясувавши чи замалювавши їхнє значення. Також такий прийом може бути способом групування учасників у пари.

Приклади мнемонічних карток і наочностей, створених учасниками тренінгу «БомбеЗНО»

Рекомендуємо створити мнемонічну карту фразеологізмів, в основі якої – частини тіла людини.

Пропонуємо, використавши зразок, наповнити його фразеологізмами – назвами частин тіла людини. Пропоновані фразеологізми укладено на основі статті Артемчук В. А. «Соматизми (назви частин тіла людини) в українській фразеології», яка доступна за QR-кодом. Повний перелік розміщено на Google-диску в папці «Лексикологія і фразеологія».

Фразеологізми, у яких уживаються назви частин тіла людини

Голова

бідна голова - відчай, розпач
мати лій у голові – ‘розумний, кмітливий’;
гаряча голова – ‘запальна людина’;

Чуб

мати лій під чубом – ‘розумний, кмітливий’;
взятися за чуби – ‘починати бійку’;
чухати чуба – ‘замислитися’;

Волосся

світити волоссям – ‘неприкрита голова’;
рвати волосся на голові – ‘впадати у відчай’;
не дати волосині впасти з голови – ‘доглядати когось’;
до сивого волосся – ‘до старості’;

Лоб

повний лоб – ‘розумний’;
лоб у лоб – ‘дуже близько один від одного’;
в лоб сказати – ‘відкрито, відверто’;
золотий лоб – ‘здібна людина’;

Чоло

віддати чолом – ‘вклонитися на знак пошани’;
бити чолом – ‘щось просити’;
на чолі написано – ‘відразу видно’;

Лице

з кам’яним лицем – ‘дуже серйозно’;
мити сльозами лице – ‘плакати’;
хоч з лица води напийся – ‘вродливий’.

Вухо

аж до вух усміхатися – ‘щиро, широко відкриваючи рот’;
пропускати повз вуха – ‘не реагувати’;
туге вухо – ‘поганий слух’;
самі вуха та зуби – ‘дуже худий’.

Око

дивитися ласим оком – ‘з корисливими намірами’;
дивитися вовчим оком – ‘жадібний’;
у чотири ока – ‘уважний’;
стріляти очима – ‘позирати’;
прясти очима – ‘поглядати на різні боки’.

Ніс

на носі – ‘скоро’;
тримати ніс за вітром – ‘діяти непринципово’;
на комариний ніс – ‘дуже мало’;

Губи

аж піна на губах скаче – ‘у великій мірі’;
молоко на губах не обсохло – ‘неповнолітній’;
закопилити губу – ‘пишатися, ображатися’;

Рот

дерти рота – ‘кричати’;
дивитися в рот – ‘уважно слухати’;
росинки в роті не мати – ‘бути голодним’;
кривий рот – ‘бути зневажливим’.

Зуби

держати язик за зубами – ‘бути стриманим’;
класти зуби на полицю – ‘голодувати’;
скреготати зубами – ‘гніватися’;
ляскати зубами – ‘тремтіти’.

Язик

гострий на язик – ‘дотепний’;
прикусити язика – ‘замокнути’;
молоти язиком – ‘говорити щось несерйозне’;
мозолити свій язик – ‘довго говорити про щось беззмістовне’;

Вуса

мотати на вус – ‘придивлятися’;
і в вус не дути – ‘байдужий’;
сміятися з-під вуса – ‘нишком утішатися’; х
як у вусі – ‘спокійно’.

Горло

вчепитися в горлянку – ‘вступити в сварку’;
не лізе у горло – ‘втрата апетиту’;
клубок підкотився до горла – ‘хвилювання’;
стояти кісткою в горлі – ‘стати на перешкоді’.

Рекомендації щодо вивчення теми «Лексика і фразеологія»

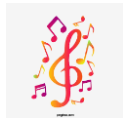
Назва теми	Ресурси	Матеріали	Результат
	Quizlet (30 фразеологізмів) https://quizlet.com/4at35g 	Увага! Для онлайн гри вчитель активізує через покликання або QR-код розділ Live, а учні заходять на сайт quizlet.live , де вводять відповідний код, який повідомляє учитель.	Опрацювати зміст тридцяти фразеологізмів у формі командної гри онлайн.
	Quizlet (36 фразеологізмів) https://quizlet.com/5khw1t 		1.Опрацювати зміст тридцяти шести фразеологізмів у формі командної гри он-лайн.
	«Мова – ДНК нації» https://ukr-mova.in.ua/library/frazeologizmu		1.Перегляд фразеологізмів і їхніх значень. 2. Виконати онлайн завдання на сайті.

Фразеологічні синоніми	Quizlet (12 висловів) https://quizlet.com/68kq1o 		1. Опрацювати зміст дванадцяти фразеологізмів-синонімів у формі командної гри онлайн.
Фразеологічні антоніми	Quizlet (12 висловів) https://quizlet.com/68ku0e		1.Опрацювати зміст дванадцяти фразеологізмів-антонімів у формі командної гри онлайн.
Діалектизми	Quizlet https://quizlet.com/3uczbl 		1.Опрацювати зміст 18 діалектизмів у формі командної гри он-лайн.
Діалектизми	Quizlet https://quizlet.com/_5zzfto 		1.Опрацювати зміст 33 діалектизмів у формі командної гри онлайн.
Лексика. Фразеологія. Он-лайн завдання на час (20 хвилин)	ЛРЦОЯО http://lv.testportal.gov.ua:8080/guide?subject=1%2C4&show=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B8		1. Виконати тестування онлайн (15 запитань) упродовж 20 хвилин і отримати одразу результат.

Узагальнення та закріплення навчального матеріалу з розділу «Лексика і фразеологія» рекомендуємо виконати за допомогою таких ігор:

1. Учасникам видають «корони», на яких написані синоніми. Необхідно швидко (на час) погруппуватися в синонімічні ряди (колони). Після групування з учасниками можна пограти в гру «Бобслей» (зміст гри подано на початку методичного посібника в розділі «Ігри». В основу групування можна покласти інші принципи (за антонімами чи паронімами, значеннями фразеологізмів тощо).
2. Також рекомендуємо пограти в гру Alias, адаптовану до ЗНО. У цій грі учасник отримує картку з 10 словами. За 1 хвилину він повинен пояснити команді значення слова так, щоб команда назвала це слово. Завдання можна ускладнити, якщо попросити пояснити значення слова так, щоб команда назвала антонім чи синонім до нього, фразеологізм.

Для знайомства із діалектизмами можна використати пісні Аліни Паш (Alina Pash), зокрема «Бітанга», що містить численні діалектизми.

Радимо для мотивації учнів пройти тест «Що означають закарпатські слова в піснях Аліни Паш?» за покликанням <https://slukh.media/texts/say-it-again-alina/> або qr-кодом

Покликання на пісню «Bitanga»

https://www.youtube.com/watch?v=_JyTolNxJ5I

Ета нечесний хлопець - бітанга

Ой, пустіть, мій татку добрий
Музика там грає файно, йо?
Уже всі звізди зазорялись
Чека на мене там Іванко
Кучері крутила, щоб усім любила
Сведер червоненький мамчин у ня
Швари широченькі щоб була файненька
Адік, найкі вся фігня

Айно, пустіть ня, я не фіглюю
Мене чекають вже біля села
Я знаю там є нечесний бітанга
Він мене може не раз і не два
Айно, пустіть ня, я сьодні тусую
Ніч не студена і я не мала
Айно пустіть ня або
Я піду із оболо-оболо-оболока
Пусти ня!
Мм, не?
Пустиш ня?

Дивіться, дівчина я
На голові хустина
Очі як вуглина
У хлопак тече слина
Квіти то пусте
Я від цього втомлена
Хочеш децо покажу?..

Вуууп, Йо, випий води
Прийшов сюди - крути
З-під ніг у нас іде дим
Не будь пусі таким
Танцюй поки молодий, бой
Пий много молока, йоу
Чуєш танцюймо, або за підеш
Із оболо-оболо-оболока

Оу, оболока
Оболока
Оу, оболока
На танці піду я
Оу, оболока
Оболока
Оу, оболока
Оу, оу

Ей дівко
Шо дома робила?
Гуси поромила (грррр, покормила)
Ей дівко шо дома робила?
Гуси покормила?
Їсти учинила?
Мила мила мила оболоки мила мила
Доню моя мила моя мила
Щось робила?
Щось робила?
Ей дівко, що дома робила?
Гуси покормила?

МОРФОЛОГІЯ

Розподіл завдань і правил із теми «Морфологія» у 2016–2019 рр.

ЗНО	Кількість завдань	Правила
2019	5 завдань (8 тестових балів)	Відмінювання іменників Узгодження іменника та прикметника Відмінювання числівників. Розпізнавання наказового способу дієслова. Загальна морфологія (визначення частин мови).
2018	4 завдання (7 тестових балів)	Редагування. Заміна активних дієприкметників теперішнього часу на нормативні конструкції. Позначення часу. Відмінювання іменників (змінювані й незмінювані прізвища). Загальна морфологія (визначення частин мови).
2017	5 завдань (9 тестових балів)	Кличний відмінок. Утворення ступенів порівняння прикметників. Утворення наказового способу дієслів. Відмінювання числівників. Загальна морфологія (визначення частин мови).
2016	5 завдань (8 тестових балів)	Субстантивовані іменники VS прикметники. Визначення слова, ужитого в називному відмінку (мікротекстуальне завдання). Уживання відповідних форм іменників і прикметників (послідовне заповнення пропусків у реченні). Уживання прийменників. Загальна морфологія (визначення частин мови).

Обов'язкові види роботи	Додаткові активності	Результат
1. Робота з ментальною картою із основними теоретичними поняттями теми (формат А4) 2. Робота з ментальною картою із основними зразками формулювання завдань теми 3. Групова робота на основі першої сторінки тестового зошита зно. 4. Групова робота на основі зображення «власного тіла»	перегляд відеорозборів завдань; групова робота створення власного аудіорозбору завдання; групова робота квест на основі qr кодів; онлайн завдання classtime, quizlet (див. у кінці розділу); пісні та рухливі ігри для вивчення (див. у кінці розділу).	1. Розуміти та вміти виконувати 7 типових завдань на визначений блок (відповідно до ментальної карти). 2. Опрацювати навчальні ігри онлайн та офлайн формату та вміти навести приклад на кожну частину мови, знати основні граматичні категорії визначених частин мови.

Варто зосередитися на вивченні основних правил:

1. Загальна морфологія (визначення частин мови).
2. Рід й окремі відмінкові закінчення іменників. Імена по батькові. Кличний відмінок
3. Ступені порівняння прикметників.
4. Узгодження числівників із іменниками. Позначення часу, відмінювання числівників.
5. Особові та способові закінчення дієслів. Дієприкметник. Дієприслівник.

Рекомендуємо таку послідовність дій під час опрацювання правил:

1. Мотиваційне завдання-гра*.
2. Розгляд завдання на певне правило з тестів попередніх років.
3. Робота із ментальною картою (теоретичний аспект)*
4. Перегляд відеорозбору завдання онлайн (доступно наприкінці відео на ресурсі EdEra (курс «Лайфхаки з української мови»)).
5. Групова робота над постером «Перша сторінка тестового зошита і морфологія»*
6. Пісні та ігри для вивчення та узагальнення із теми.
7. Виконання завдань онлайн та офлайн.
8. Увага! Послідовність вивчення тем морфології та граматики і методи роботи із дітьми можуть бути змінені або розширені на розсуд учителя відповідно до особливостей групи (рівня володіння українською мовою), ступеня підготовки групи чи окремих учнів.

*зразки видів робіт дивіть нижче та додатково на Google-диску для друку матеріалів

*Приклад завдання-гри

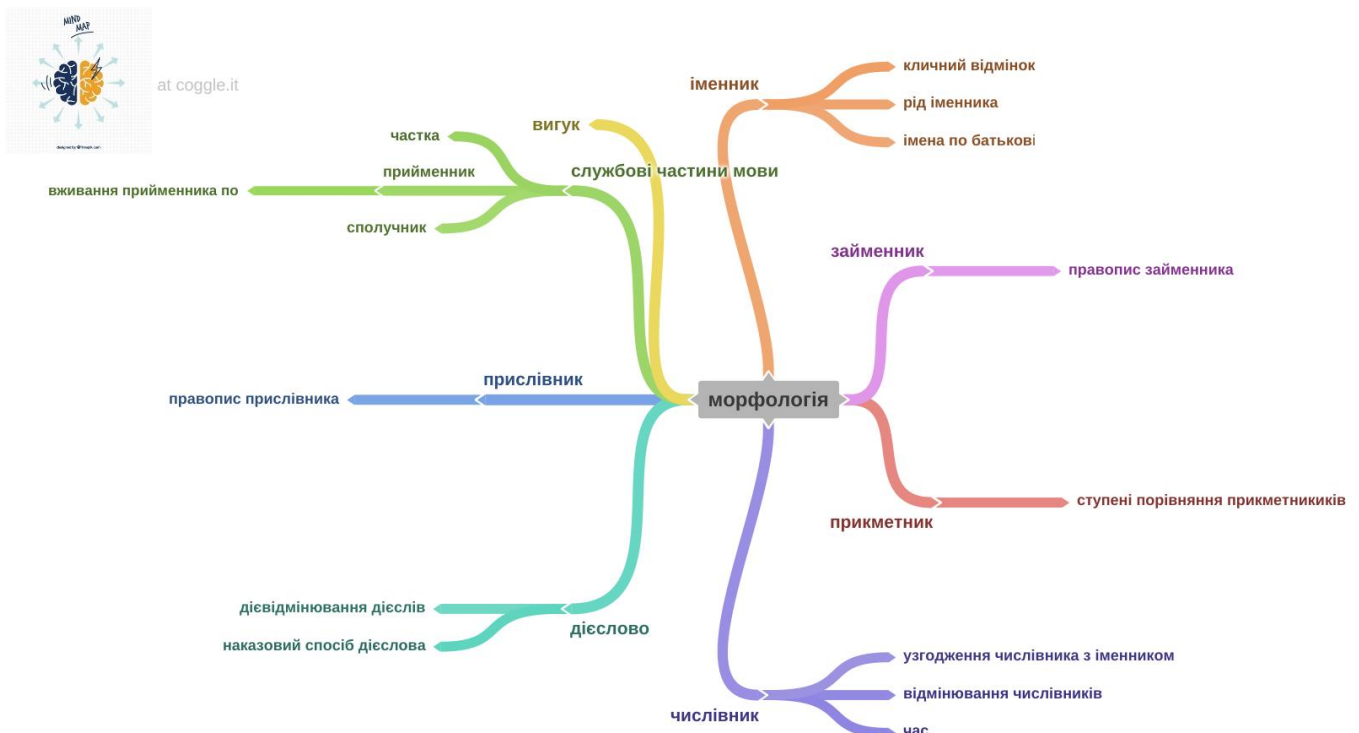

Підготуйте від 20 до 30 слів (нарізаних окремими словами), які належали б до різних частин мови. Згрупуйте учасників і дайте кожній групі набір карток. Їхнє завдання: розташувати картки за частинами мови.

Інший приклад:

Оберіть навчальні слова з сучасної пісні та попросіть учасників згрупувати їх за частинами мови. Після перевірки завдання попросіть утворити із цих слів речення. Увімкніть відеозапис і перевірте, чи вдалося комусь відтворити речення автора пісні.

Зразки ментальних карт для індивідуальної та групової роботи (*зразки для друку розміщено на Google-диску)

Помилково утворено форму ступеня порівняння прикметника в реченні

- A** Люди прагнуть пізнати далекий світ, але той, що до нас ближчий від усіх, вивчили зовсім мало.
- B** Нині вивчено лише п'ять відсотків дна Світового океану, тому якнайцікавіші відкриття в дослідників ще попереду.
- B** Після відкриття 1875 року Маріанської западини, найбільш глибокого місця на планеті, там побувало лише три людини.
- Г** На батискафі «Трієст» 1960 року Жак Пікар і Дон Волш сягнули найрекорднішої глибини – 10 916 метрів.
- A** Через 52 роки в Маріанську западину занурився один з найвідоміших режисерів – Джеймс Кемерон.

Дотримано норми узгодження прикметника з іменником у рядку

- A** рожеве фламінго
- B** прудке кенгуру
- B** учена ступінь
- Г** високий насип

НЕПРАВИЛЬНО утворено форму наказового способу дієслова в рядку

- A** читаймо, їжмо
- B** живімо, стіймо
- B** бережімо, печімо
- Г** сядемо, повірмо
- A** дихаймо, граймо

Граматично правильне продовження речення «Вибираючи стиль одягу, ...» наведено в рядку

- A** людині притаманно прагнення мати привабливий, а інколи й вишуканий вигляд.
- B** досить просто створюється особливий, індивідуальний, не схожий на інших образ.
- B** не завжди увага зацентована на перевагах фігури й приховуванні недоліків.
- Г** зовнішність підкреслюється або ж, навпаки, погіршується невдалим поєднанням.
- A** ми хочемо бути в центрі уваги й відчувати на собі сповнені захоплення погляди.

Прочитайте речення.

Медицинський безпілотник набирає швидкість близько ... кілометрів за годину й підвищує шанси на виживання під час серцевого нападу ... відсотків.

Правильним є варіант послідовного заповнення пропусків

- A** сто, від восьми до вісімдесяти
- B** ста, від вісьми до восьмидесяти
- B** ста, від восьми до восьмидесятох
- Г** сто, від вісьми до вісімдесяти
- A** ста, від восьми до вісімдесяти

Прочитайте речення, у якому пропущено окремі слова.

... Тетяна з Андрієм ... від екскурсовода, що Тарасові ... встановлено тисячу двісті п'ятдесят шість ... в Україні й сто двадцять вісім за кордоном.

Правильним є варіант послідовного заповнення пропусків

- A** Вперше, дізналися, Шевченку, пам'ятники
- B** Уперше, дізналися, Шевченку, пам'ятників
- B** Уперше, дізналася, Шевченко, пам'ятників
- Г** Вперше, дізналася, Шевченко, пам'ятників
- A** Уперше, дізналися, Шевченку, пам'ятники

З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Сучасна людина, щоб бути (1)**успішною**, має вчитися (2)**впродовж** (3)**усього** життя, (4)**опановуючи** нові галузі знань.

- A** займенник
- B** прикметник
- B** форма дієслова (дієприкметник)
- Г** форма дієслова (дієприслівник)
- A** прийменник

УКРАЇНСЬКИЙ
ЦЕНТР
ОЦІНЮВАННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ

ЗОВНІШНЄ
НЕЗАЛЕЖНЕ
ОЦІНЮВАННЯ 2019

СЕРТИФІКАЦІЙНА РОБОТА
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ
Час виконання – 180 хвилин

Робота має три частини. Частина 1 містить 33 завдання різних форм з української мови. Частина 2 містить 24 завдання різних форм з української літератури. Відповіді на завдання частин 1 і 2 Ви маєте позначити в бланку **A**. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в бланку **B**.

Результат виконання завдань частин 1 і 3 буде зараховано як державна підсумкова атестація.

Результат виконання всіх завдань сертифікаційної роботи буде використано під час прийому до закладів вищої освіти.

Інструкція щодо роботи в зошиті

- Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.
- Відповідайте лише після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
- За необхідності використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
- Намагайтеся виконати всі завдання.

Інструкція щодо заповнення бланків відповідей

- У бланку **A** і **B** записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
- Відповіді вписуйте чітко, згідно з вимогами інструкції до кожної форми завдань.
- Неправильно позначені, підчищені відповіді в бланку **A** буде зараховано як помилкові.
- Якщо Ви позначили в бланку **A** відповідь неправильно, можете виправити її, замалювавши попередню позначку та поставивши нову, як показано на зразку:

A	B	Г
✗	✗	✗

- Виконавши завдання частини 3 в зошиті, акуратно запишіть його в бланк **B**.
- Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних у бланку **A**, та якості написання власного висловлення в бланку **B**.

Ознайомившись з інструкціями, перевірте якість друку зошита та кількість сторінок. Їх має бути 16.

Позначте номер Вашого зошита у відповідному місці бланку **A** так:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
✗														

Зачімо Вам успіху!

© Український центр оцінювання якості освіти, 2019

Зошит
1

Рекомендовано визначити частини мови у всіх словах на першій сторінці тестового зошита. Необхідно визначити частиномовну належність та граматичні ознаки у поданих нижче словах.

- оцінювання, написання
- оцінка
- різних
- української
- всіх, Ви
- під, до, від, на
- лише
- як, та
- згідно з
- неправильно
- виконавши
- позначені, підчищені

Сервіси	Назви робіт	Покликання
classtime Увага! Накликання дасть змогу використати готове тестування, яке можна додатково відредагувати 	Іменник як частина мови Повторення 	https://www.classtime.com/share/de162633-25c4-4808-9a5d-0fd5ac2f7dec
	Іменник. Корекційна робота. 	https://www.classtime.com/share/f1e2f9f0-fc93-4cef-8e03-54d9cf6353b4
	Відмінювання іменників 	https://www.classtime.com/share/b4438f2b-9535-4249-8115-9532de8d9be6
	Числівник 	https://www.classtime.com/share/3fb8316f-d0a0-4283-a3e2-c9d5b00cd529
	Займенник як частина мови 	https://www.classtime.com/share/fe31050a-0d44-4f40-904d-42ffc9396b90
learningapps	Узагальнення. Частини мови. 	http://learningapps.org/watch?v=p6dd3vzrc17

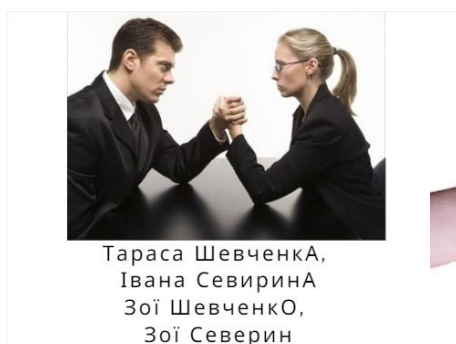
Рекомендації до вивчення кожної з тем розділу

Назва теми	Ресурси
Загальна морфологія (частини мови)	Пояснення теоретичного матеріалу та приклади виконання типових завдань: https://www.youtube.com/watch?v=TwXclCew35Q

Рід й окремі відмінкові закінчення іменників. Імена по батькові	Пояснення теоретичного матеріалу та приклади виконання типових завдань: https://www.youtube.com/watch?v=3g1fl2PlHXI
Ступені порівняння прикметників	Пояснення теоретичного матеріалу та приклади виконання типових завдань: https://www.youtube.com/watch?v=J_LKCVerZicObc
Узгодження числівників із іменниками. Позначення часу	Пояснення теоретичного матеріалу та приклади виконання типових завдань: https://www.youtube.com/watch?v=QGQRjUp814k
Особові та способові закінчення дієслів. Дієприкметник	Пояснення теоретичного матеріалу та приклади виконання типових завдань: https://www.youtube.com/watch?v=DovwtRffOM0

1. Рекомендуємо для повторення, особливо в останній день, активно використовувати платформи *Kahoot*, *Classtime*.

Приклади мнемонічних карток

ЧОЛОВІКІВ

помідорів,
кілограмів,
ярмарків...

ЖІНОК
;))

УЗГОДЖЕННЯ ЧИСЛІВНИКІВ ІЗ ІМЕННИКАМИ

- ЦІЛІ ЧИСЛА - Н. В. МН.
- ДРОБОВІ - Р.В. ОДН.
- МІШАНІ (З ПОЛОВИНОЮ,
З ТРЕТИНОЮ, З ЧВЕРТЮ) - Н. В. МН.

Наочні картки для виконання типових завдань

алгоритм відмінювання ім. III відміни в О.В.

гордість два приголосних **гордістю** (без подвоєння)

любов б, п, в, м, ф+матір'ю **любов`ю** (апостроф)

ніч один приголосний **ніччю** (подвоєння)

завжди закінчення Ю

рід незмінюваних власних назв

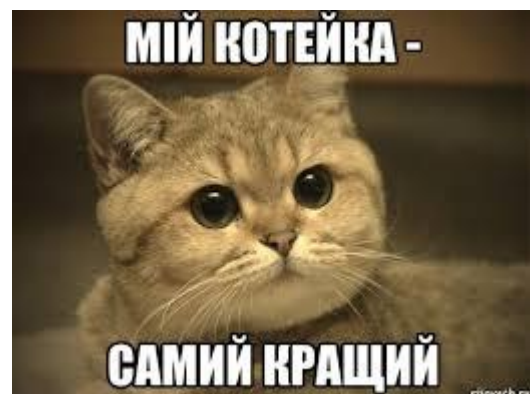
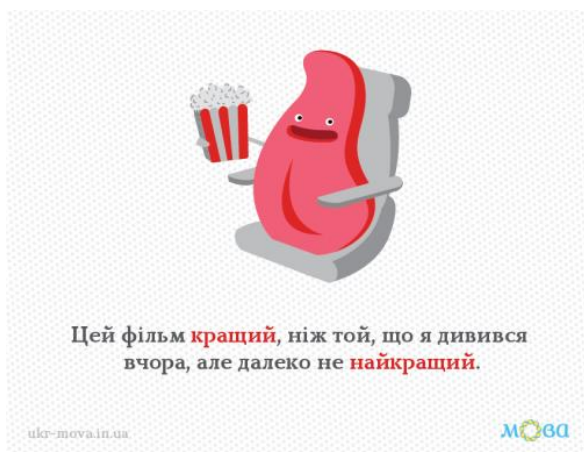

Інтегроване завдання з української мови та літератури

Назвіть імена персонажів, зображених на малюнках. Найвищий пілотаж, якщо зможете вказати авторів творів у кличному відмінку.

Рекомендуємо активно використовувати візуальні картки ресурсу «Мова – ДНК нації» для унаочнення та створення за зразком власних карток. На Google-диску також завантажено картки із граматичними помилками та меми.

Під час вивчення теми «Числівник» рекомендуємо використовувати розмальовки-антистрес і відмінювати числівник. Зразки для друку також розміщено на Google-диску.

Розмалюйте числівник та провідніайте його

Н.в. _____

Р.в. _____

Д.в. _____

З.в. _____

О.в. _____

М.в. _____

Узагальнення та систематизація. Перелік QR-кодів

Рід змінюваних власних назв

Типове завдання ЗНО

Правильно узгоджено прикметник з іменником (дивись відеопояснення завдання)

- А далека путь
- Б десятковий дріб
- В наукова ступінь
- Г нестерпна біль
- Д хронічна нежить

Узагальнення про особливості відмінювання іменників (дивитися від. 4.45 хв. до 6.35 хв.)

Як правильно: батьку чи батькові?

Правильно утворено форму кличного відмінка іменників у всіх рядках, окрім

А Насте, Наталю, Стефаніє
Б учителю, лікарю, викладачу
В Олександрє, Дмитре, Юрію
Г бабусю, хлопче, сестро

Імена по батькові

Особливості відмінювання прізвищ

Помилку у відмінюванні іменників допущено в рядку (відеопояснення)

А концерт Олега Білоноженко
Б вдячність Ірині Савченко
В офіс Марини Козачук
Г практикум Івана Ющука
Д роман Олександра Дюма

Маленький, маленьке чи маленька поні?	
Широкий чи широке Дніпро?	
Розряди прикметника (дивитись до 1 хв. 45 с.)	
Ступені порівняння прикметників (дивитись від 1 хв. 45 с. до 6 хв. 15 с.)	
Типове завдання ЗНО (відеопояснення) Суфікс –ев- має прикметник, утворений від слова А край Б груша В кущ Г кварц Д вечір	
Самий сильний чи найсильніший?	
Узагальнення про відмінювання числівника (перегляд до 8 хвилини)	

Узгодження числівників з іменниками (перегляд від 8 хвилини)	
Особливості конструкцій на позначення часу	
Півтора місяця чи півтора місяці?	
Їх чи їхні речі?	
Типове завдання ЗНО (відеопояснення) Правильно написано всі займенники рядка А дехто, ніякий, скільки-небудь, абищо Б ніщо, будь-який, де-котрий, ніскільки В будь-що, якийсь, аби-хто, що-небудь Г нічий, хто-небудь, де-який, будь-чий Д будь-хто, якийсь, ніякий, хто-зна-що	
Наказовий спосіб дієслова (початок перегляду із 4 хв. до 5хв. 46 с.)	
Неправильно утворено форму наказового способу дієслова у рядку А пишемо Б пишімо В пиши Г пишіть Д хай пише	

Пішли чи ходімо?	
Типове завдання ЗНО (перегляньте відеопояснення) Неправильно утворено форму першої особи однини в рядку А лазити – лажу Б возити – вожу В їздити – їджу Г сидіти – сиджу Д водити – воджу	
Лондона чи Лондону?	
Дієприслівник (початок перегляду із 8 хвилини)	
Сто грамів чи сто грам?	
Три президенти чи президента?	
Типове завдання ЗНО (відеопояснення) Прийменник помилково вжито в реченні А Гол забили через помилку центрального захисника. Б Забудову здійснено згідно з ухвалою міської ради. В Завдяки бурі зруйновано багато автомобільних доріг. Г Літня екзаменаційна сесія триває аж до липня.	
Типове завдання ЗНО (відеопояснення) Виділене слово є сполучником і його треба писати разом у реченні А Як\би дівчата не любили гомоніти, а мовчать. Б Як\би не було важко, іди до своєї мети. В Як\би я знав чари,що спиняють хмари. Г Як\би там не було, ми мали це перевірити. Д Як\би хотілося мені щастя знайти у світі.	

Рекомендуємо також організувати квест-повторення для закріплення вивченого. Зразок квесту розміщено нижче, відповіді можна переглянути на Google-диску.

1. Закінчення -а (-я) у форм родового відмінка однини мають усі іменники в рядку*

(у рядку правильної відповіді запам'ятай 15 літеру від початку рядка)

Увага! варіанти відповіді (А, Б, В, Г, Д рахувати не треба!)

А супутник, пасажир, коледж

Б Кривий Ріг, язик, Ташкент

В портфель, гопак, кілометр

Г Крим, Конотоп, Марсель

Д усміх, агроном, сантиметр

2. Поставте іменники у форму кличного відмінка*

Бабуся, син, мрія, місяць, Олексій, учень, гість, Анастасія, радість, учитель, велетень, Устим, Віталій, читач, солдат, знавець, Микола, Ярослав, краю, дідусь.

*Перших букв іменників на –е (-є) має вийти назва прозового твору нової української літератури.

* запам'ятай 2 і 11 літери у прізвищі автора цього твору.

3. Визначте рід іменників*

Нежить, путь, тінь, апокриф, тюль, кольрабі, ваніль, Сочі, академік, північ, грань, лікар, колібри, ООН, Алчевськ, цеце, бязь, Душанбе, плач, Огайо (штат), Онтаріо, Лондон, толь, танго, аркан, важіль, зелень, суміш, кір, актор, манго.

- 3 перших букв іменників чоловічого роду має вийти назва драматичного твору.
- Запам'ятай 4 літеру в імені коханого головної героїні твору.

4. До якісних належать усі прикметники варіанта

А сучасний, чесний, громоподібний

Б дідівський, лункий, приятний

В гостинний, пластиковий, умілий

Г давній, серйозний, нагальний

Д злісний, тижневий, терміновий

(у рядку правильної відповіді запам'ятай 7 літеру від початку рядка)

Увага! варіанти відповіді (А, Б, В, Г, Д рахувати не треба!)

5. Утворіть послідовно ступені порівняння слова ДУЖИЙ.

* Запам'ятай 7 літеру складеної форми вищого ступені порівняння .

* Якщо не впевнені у відповіді – просіть підказку, але за це ви позбудетеся 1 хвилини часу.

6. Завдання 28 ст. 112 книги із української мови.

(у рядку правильної відповіді запам'ятай 3 літеру від початку рядка)

Увага! варіанти відповіді (А, Б, В, Г, Д рахувати не треба!)

7. Зателефонуйте за номером 09690*** і дайте відповіді на усні запитання*.**

За умови усіх правильних відповідей Вам буде повідомлено літеру.

Увага! Той, хто буде телефонувати, повинен бути готовий давати остаточну відповідь. Телефон можна поставити на гучний зв'язок і консультуватися з групою перед остаточною відповіддю.

8. Згадайтесь, про який твір літератури йдеться за підказками.

Заповніть пропуски (вказіть назву й автора твору). Заповнений аркуш сфотографуйте і надішліть у телеграм (у розмову вашої групи). Там же чекайте на наступну літеру.

1. Перстень_____
2. 40 років_____
3. "столітня історія села"_____
4. Махамед_____
5. дворянство_____
6. "звертаєш чудові очі ті ясні, сумні..."_____
7. дух, наука, думка, воля_____
8. проскурниця_____

9. Скажіть, котра година?

(напишіть у телеграм (у групу), що Ви готові до виконання завдання № 10.

10. Остання літера роду твору, де одним із персонажів є Микола та Гервасій Гуляницькі.

Фраза-відповідь: «Вір у свої знання».

СИНТАКСИС

Розподіл завдань і правил із теми «Синтаксис» у 2016-2019 рр.

ЗНО	Кількість завдань	Правила
2019 пробне	8 завдань (16 балів)	Вставні слова. Пунктуаційна помилка (2 завдання). Обґрунтування розділових знаків (2 завдання). Пряма мова. Синонімія простих і складних речень. Однорідні члени речення. Відокремлені члени речення. Типи односкладного речення.
2018	11 завдань (20 балів)	Пунктуаційна помилка (2 завдання). Відокремлені члени речення. Вставні слова. Пряма мова. Однорідні члени речення. Синонімія простого речення. Обґрунтування розділових знаків. Випадки вживання тире. Типи речень (просте ускладнене, складне). Односкладні речення.
2017	8 завдань (17 балів)	Пунктуаційна помилка. Однорідні члени речення. Відокремлені означення. Обґрунтування пунктуації. Діалог. Члени речення. Види складнопідрядних речень. Види односкладних речень.

Синтаксис – розділ, частка якого в змісті всього тесту становить приблизно 30 відсотків. Перед тим як розпочати роботу з цим розділом, рекомендуємо проаналізувати рівень знань, умінь і навичок учнів. Це можна зробити за допомогою онлайн тестування на порталі ЛРЦОЯО, що містить 10 завдань, на виконання яких відведено 20 хвилин, або в інший зручний для вас спосіб:

<http://lv.testportal.gov.ua:8080/guide?subject=1%2C6&show=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B8>

Обов'язкові види роботи	Додаткові активності	Результат
1. Робота з ментальною картою із основними теоретичними поняттями теми (формат А4). 2. Робота з ментальною картою із основними зразками формулювання завдань теми. 3. Групова робота на основі першої сторінки тестового зошита ЗНО. 4. Групова робота на основі зображення «власного тіла».	перегляд відеорозборів завдань; групова робота створення власного аудіорозбору завдання; групова робота квест на основі qr кодів; онлайн завдання classtime, quizlet (див. у кінці розділу); пісні та рухливі ігри для вивчення (див. у кінці розділу).	1. Розуміти та вміти виконувати 7 типових завдань на визначений блок (відповідно до ментальної карти). 2. Опрацювати навчальні ігри онлайн та офлайн, уміти виконати синтаксичний розбір речень на першій сторінці тестового зошита.

Рекомендуємо особливу увагу звернути на вивчення таких тем:

1. Члени речення.
2. Види односкладних речень.
3. Ускладнене речення (вставні слова, однорідні та відокремлені члени речення).
4. Види складних речень.
5. Види складнопідрядного речення
6. Обґрунтування вживання розділових знаків
7. Пряма мова та непряма мова. Діалог.

Рекомендуємо таку послідовність дій під час опрацювання правил:

9. Мотиваційне завдання-гра*.
10. Розгляд завдання на певне правило з тестів попередніх років.
11. Робота із ментальною картою (теоретичний аспект)*
12. Перегляд відеорозбору завдання онлайн (доступно наприкінці відео на ресурсі EdEra (курс «Лайфхаки з української мови»)).
13. Групова робота над постером «Перша сторінка тестового зошита і синтаксис»*
14. Пісні та ігри для вивчення та узагальнення із теми.
15. Виконання завдань онлайн та офлайн.
16. Увага! Послідовність вивчення тем морфології та граматики і методи роботи із дітьми можуть бути змінені або розширені на розсуд учителя відповідно до особливостей групи (рівня володіння українською мовою), ступеня підготовки групи чи окремих учнів.

*зразки видів робіт дивіть нижче та додатково на Google-диску для друку матеріалів

Радимо на початку роботи виконати систему вправ на вміння визначати граматичний центр речення, рахувати кількість граматичних центрів і спостерігати за засобами зв'язку між частинами речень.

Цю роботу можна розпочати з перегляду відео учасника Євробачення 2017 року **Joci Pápai - Origo (Hungary) LIVE at the Grand Final of the 2017 Eurovision Song Contest** й аналізу граматичної структури тексту пісні.

		
https://www.youtube.com/watch?v=hqM0AkP7zcI виступ на Євробаченні— 2017	https://www.youtube.com/watch?v=t7qKTOcsF5E караоке	https://lyricstranslate.com/ru/origo-origin.html

Увага! Спочатку рекомендуємо подивитися та послухати виступ, простежити за виконанням пісні, а потім увімкнути пісню-караоке. Переклад пісні англійською та угорською мовами може допомогти залучити учнів, які володіють мовою на середньому рівні.

***Приклад мотиваційного завдання (групова робота)**

Визначте конструкцію, яку бажаєте відпрацювати, наприклад просте речення зі вставним словом.

Візьміть аркуш паперу А3 і попросіть першого учасника придумати й написати на початку аркуша речення зі вставним словом.

Закрийте написане попереднім учасником речення, зігнувши аркуш «гармошкою».

Попросіть наступного учасника написати своє речення зі вставним словом. Повторіть дію, закривши речення так само.

Після того, як кожен учасник напише свої речення, візьміть гармошечку й розгорніть її. Насолоджуйтесь великою і комічною історією, головними персонажами в якій є вставні слова.

Завдання можна ускладнити, якщо визначити тему спільної розповіді. Наприклад за містом твору української літератури або за змістом проглянутого тематичного відео дня про права людини*

Перелік рекомендованих тематичних відео розміщено на Google-диску.

Зразки ментальних карт для індивідуальної та групової роботи (*зразки для друку розміщено на Google-диску)

coggle

made for free at coggle.it

Вставним словосполученням ускладнено речення (розділові знаки пропущено)

А За теорією Ч. Дарвіна було знято кілька цікавих науково-популярних фільмів.

Б За теорією Ч. Дарвіна тривалий час уважно слідували науковці в Кембріджі.

В За теорією Ч. Дарвіна головною рушійною силою еволюції є природний добір.

Г За теорією Ч. Дарвіна з'явилися й інші пояснення чинників еволюції видів.

Речення з однорідними членами можна утворити, якщо до частини **А** *обою тепло травневі вечори...* додати

А але недолюблюю холодні листопади.

Б зі щебетанням птахів у нашому саду.

В тоді так мріється про щось небуденне.

Г напоєні пахощами яблуневого цвіту.

А хоча й червоні мають свої принади.

Доберіть приклад до кожного типу односкладного речення.

Тип односкладного речення	Приклад речення
1 означено-особове	А Не докоряй ніколи і нікому.
2 неозначено-особове	Б Ніхто не винен у твоїх образах.
3 безособове	В Лиш посліюється із такої приливи.
4 називне	Г Не варто звинувачувати когось.
	А Порада доброї і мудрої людини.

З'ясуйте, який відокремлений член речення є в кожному прикладі.

Відокремлений член речення
1 додаток
2 означення
3 обставина
4 прикладка (різновид означення)

Прочитайте речення (цифра позначає попередній розділовий знак).
Уважалося, (1) що рондель, (2) традиційна форма французької літератури, (3) придатний лише для пейзажної чи інтимної лірики, (4) однак Павло Тичина створив свій різновид цього жанру, (5) що увійшов у поетичний світ революційним фанфарним маршем, (6) сповненим самобутніх рефренів.
 НЕПРАВИЛЬНИМ є обґрунтування виживання розділових знаків, запропоноване в рядку

А кома 1 – при вставному слові
Б коми 2, 3 – при відокремленій прикладці
В кома 4 – перед сурядною частиною складного речення
Г кома 5 – перед підрядною частиною складного речення
А кома 6 – при відокремленому означенні

Тип складного речення

- складносурядне
- складнопідрядне
- безсполучникове
- з різними видами зв'язку

Приклад речення

Окрім заповідників і національних парків, значну роль у збереженні флори та фауни відіграють заказники.

А

Заказники, місця тимчасової заборони полювання, створюють з метою відновлення природних комплексів.

Б

Власники природних об'єктів, оголошених заказниками, зобов'язані забезпечити режим охорони та збереження таких територій.

В

Поставивши за мету захист рослин і комах, в Україні створили кілька ботанічних та ентомологічних заказників.

Г

Іноді заказник відіграє важливу, фактично вирішальну роль у збереженні й відновленні певного рідкісного виду.

А

Приклад речення

Найвідоміша телефонна служба порятунку «911» з'явилася в американському місті Хейлвіллі; 16 лютого 1988 року місцевий конгресмен зробив для перевірки «тривожний» дзвінок, лише привітавшись.

А

Першість цього винаходу належить лондонцям, адже їхня служба почала діяти ще 1937 року, отримавши лише за тиждень 1336 дзвінків!

Б

Для швидкого реагування в разі пожежі чи нападу, погіршення здоров'я чи стихійного лиха більшість країн нині має спеціальну службу порятунку з єдиним номером телефону.

В

Це диспетчерська, що з'єднана з усіма екстреними службами, її номер завжди має три цифри, які легко запам'ятати.

Г

У світі завдяки Голлівуду найбільше знають саме номер «911», а в Україні та інших країнах Європи викликати таку службу можна за телефоном «112».

А

У процесі роботи також радимо активно залучати роботу із тілом, зокрема пам'ятати про 5 пальців на руках, якщо треба обґрунтувати розділові знаки або визначити види односкладних речень. Такі заготовки кожен учень може зробити самостійно, приклавши на аркуш власну руку.

Ваше тіло, Або знати як свої 5 пальців

5 видів односкладних речень

Обґрунтування розділових знаків

Сервіси	Назви робіт	Покликання
classtime Увага! Накликання дасть змогу використати готове тестування, яке можна додатково відредагувати 	Головні та другорядні члени речення 	https://www.classstime.com/share/696ef38a-70ea-4488-9223-f115e73de73a
	Відокремлені означення 	https://www.classstime.com/share/8e1cffd8-dac2-48b6-ac4b-e96e031568c7
	Граматична помилка при дієприслівниковому звороті 	https://www.classstime.com/share/ae0d737e-eaf2-40e1-93c1-88775e9d9798
learningapps	Пряма мова. Діалог. Цитата. 	https://www.classstime.com/share/1e1aa93f-b8ba-4d70-9edd-b84ed9a7bc71
	Розділові знаки у простому та складному реченнях. 	https://www.classstime.com/share/9143b14c-18da-4c57-b641-a81b37554d81

Ресурси для вивчення теми

Тема	Ресурс online	Результат роботи
Пунктуаційна помилка	Пунктуаційна помилка. Відеорозбір завдання ЗНО ВРГД https://www.youtube.com/watch?v=icbrwCd Vf8 	Розуміти зміст завдання, користуватися правилом «5 пальців» (див. вище), щоб обґрунтувати розділові знаки і знайти помилку.

Члени речення	Онлайн лекція «Члени речення» на платформі EdEra https://www.youtube.com/watch?v=-Jnq4WQMF4 Відеорозбір завдання ЗНО https://www.youtube.com/watch?v=R_qPfn7MpvE 	Створити мнемонічну картку, на якій записати речення, у якому визначити всі члени речення, виконати підкреслення, виконати розбір письмово. Увага! Практикувати це правило на першій сторінці тестового зошита!
Однорідні члени речення	Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Онлайн лекція на платформі EdEra (від початку до 8 хв. 47 с) https://www.youtube.com/watch?v=zfwSEfIDP8k Відеорозбір завдання ЗНО від компанії ZNOUA https://www.youtube.com/watch?v=WuFSE5dpF6c&t=61s 	Створити мнемонічну картку, на якій записати речення із однорідними членами речення. Намалювати схеми. Увага! Практикувати це правило на першій сторінці тестового зошита!
Звертання, вставні слова	Навчальний відеоурок-пояснення ВРГД «Вставні слова. Звертання». Тривалість 3.44 хв. https://www.youtube.com/watch?v=WRdl08mK5gs Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Онлайн лекція на платформі EdEra (від 8.50 хв до 10.10 – звертання	Створити мнемонічну картку, на якій записати речення із звертаннями та вставними словами Увага! Практикувати це правило на першій сторінці тестового зошита!

	10.12-13.00 вставні слова https://www.youtube.com/watch?v=zfwseFIDP8k 	
Відокремлені члени речення	Навчальний відеоурок ВРГД «Відокремлений додаток» https://www.youtube.com/watch?v=RU8eE_yRgBw Відеорозбір завдання від компанії ZNO UA (відокремлене означення не можна замінити) https://www.youtube.com/watch?v=XyG7zZbA6U&t=10s 	Створити мнемонічну картку, на якій записати 4 речення із відокремленими членами, включаючи випадок вживання порівняльного звороту. Увага! Практикувати це правило на першій сторінці тестового зошита
Розділові знаки. Дієприкметниковий зворот	Розділові знаки. Кома. Дієприкметниковий зворот. Відеолекція ВРГД https://www.youtube.com/watch?v=evelzT0K7WM 	Створити мнемонічну картку, на якій записати речення із відокремленими означенням, включаючи випадок трансформації такого речення складнопідрядне речення. Увага! Практикувати це правило на першій сторінці тестового зошита
Розділові знаки. Уточнення.	Відеоурок ВРГД https://www.youtube.com/watch?v=ORqltJbYw2U&list=PLq5DacDuZa_4CgmBfuiYUnrgmWpwDRVUM&index=42 	Створити мнемонічну картку із уточнювальним членом речення.
Односкладне речення	Класифікація речень. Односкладні речення. Однорідні члени речення. Онлайн лекція на платформі EdEra (див. від 2.43 хв. До 7.30 хв.) https://www.youtube.com/watch?v=b8oL TN5R9GA 	Створити мнемонічну картку із 5 видами односкладних речень. Бажано, щоб ці речення були створенні на основі досвіду учнів. Увага! Практикувати це правило на першій сторінці тестового зошита

Складне речення	Складне сполучникове складносурядне речення. Онлайн лекція на платформі EdEra https://www.youtube.com/watch?v=agngF9Ruuv0 Складне сполучникове складнопірядне речення. Онлайн лекція на платформі EdEra https://www.youtube.com/watch?v=HhOI6967-Oc Складне безсполучникове речення. Он-лайн лекція на платформі EdEra». https://www.youtube.com/watch?v=hINKHMwoCJs 	Створити мнемонічну картку із відповідними схемами трьох речень: ССР, СПР і БСР. Увага! Практикувати це правило на першій сторінці тестового зошита
Розділові знаки у складному реченні	Розділові знаки у БСР (відеорозбір завдання від ВДГД) https://www.youtube.com/watch?v=CkawrazvWC0 	Мнемонічна картка із записом 2-3 речень, у яких учень самостійно розставить розділові знаки, підкреслить граматичні схеми і намалює схеми. Можливо, записати <u>обґрунтування</u> постановки розділових знаків. Увага! Пропонуємо учням підготувати речення із пропущеними розділовими знаками. Зразки подані нижче*. крім цього активно виконувати вправі, наведені у посібнику «Українська мова: лайфхаки».
Прямо мова. Діалог.	Відеорозбір завдання від ВРГД https://www.youtube.com/watch?v=FHXf09pHu8Q 	Створити мнемонічну картку із записом діалогу і прямої мови, яка б відтворювала зміст діалогу. Зразок подано нижче.

Узагальнення матеріалу	Рекомендуємо узагальнити матеріал за допомогою он-лайн тестування на сайті ЛРЦОЯО (10 запитань на 20 хвилин) http://lv.testportal.gov.ua:8080/jsp/test.jsp?show=%D0%9F%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%B8+%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F&userdata=1552947288&subject=1&tema=6 	Увага! Практикувати першій сторінці тестового зошита, опрацювати наочність «5 пальців» для запам'ятовування видів односкладних речень та обґрунтування розділових знаків (див. вище)
--------------------------------------	---	---

Із метою узагальнення можна проаналізувати текст пісні гурту Go-A «Соловей» (однорідні члени речення, звертання, складнопідрядні речення)

<https://www.youtube.com/watch?v=w4DXWMVpWGg>

Ой ходила я в долину
 По червону ю калину,
 Ой ходила я в долину
 По червону ю калину.
 Назбирала квіточок,
 Заплітала в віночок,
 Заплітала в віночок,
 Руту і барвіночок.
 А до мене Ванюша
 Із-за гаю поспіша,
 А до мене Ванюша
 Ти Катруся хороша!
 Мила моя Катруся
 Я з тобою люблюся,
 Я з тобою люблюся,
 Поки не зна матуся.

Соловей, соловей не співай раненько.
 А мені на серденьку знов не веселенько.
 Соловей, соловей ой як мені бути.
 Вміла його полюбити - не вміла забути.
 Якби я того не знала,
 Я б з тобою не гуляла.
 Не ходила долину,
 Не ламала б калину.
 Я з тобою люблюся,
 Поки не зна матуся,
 А як узна матуся, то розійдемося.
 Соловей, соловей не співай раненько.
 А мені на серденьку знов не веселенько.
 Соловей, соловей ой як мені бути.
 Вміла його полюбити – не вміла забути.

ВЛАСНЕ ВИСЛОВЛЕННЯ

Прості правила для втілення мрії: написати власне висловлення на 20 балів

1. Основну увагу акцентуємо на структурі власного висловлення, дотримуємося публіцистичного стилю написання.
2. Витримуємо чітку структуру та логіку викладення матеріалу. Наголошуємо на необхідності написати власне висловлення не менше ніж на 100 слів. Для цього рекомендуємо користуватися шаблоном для написання власного висловлення*
3. Рекомендуємо роздрукувати наочність, яку просимо розмістити в кабінетах для кращого розуміння структури власного висловлення.
4. Радимо опрацьовувати щодня не менше, як одну тему власного висловлення, яка щораз починається іншим питальним займенником. Перелік тем наводимо нижче.
5. Просимо особливу увагу звертати на формулювання тези та використання слів-маркерів.
6. Рекомендуємо особливу увагу звернути на те, як формулюється тема на ЗНО (не плутати з текстом, який іде до теми, виділеної напівжирним шрифтом).

*Кожен учитель може додатково застосовувати власні методи навчання створення власного висловлення.

Онлайн пояснення доступні за покликанням <https://www.youtube.com/watch?v=7mUxDv2Fa4I> або QR-кодом. На Google-диску додатково розміщено приклади написаних власних висловлень та наочні матеріали.

Перегляньте посібник з написання власного висловлення, доступний в Інтернеті.

<http://ru.osvita.ua/test/training/ukr-mova/51233/>

«Ідеальний твір» може мати такий вигляд:

абзац № 1 – теза (2 бали);

абзац № 2 – перший аргумент (1 бал) + перший приклад (2 бали);

абзац № 3 – другий аргумент (1 бал) + другий приклад (2 бали);

абзац № 4 – висновок (2 бали)

або такий:

абзац № 1 – теза;

абзац № 2 – перший аргумент;

абзац № 3 – перший приклад;

абзац № 4 – другий аргумент;

абзац № 5 – другий приклад;

абзац № 6 – висновок.

Останню структуру вважаємо більш логічною. Рекомендуємо структурувати матеріал на 6 абзаців.

Перелік тем для написання тренувального власного висловлення

1. Що	Що є справжньою цінністю у людському житті? Що допомагає людині долати життєві проблеми? Що ж робить кожную людину неповторною? На що краще покладатися людині в житті – на власні зусилля чи допомогу ближніх? Що є найкращою мотивацією людини до роботи й навчання?
2. Чим	Чим небезпечні інформаційні технології? Чим цінна демократія? Чим небезпечні мрії? Чим саме мистецтво важливе для цілого суспільства й окремої людини?
3. Чи	Чи треба ризикувати у житті? Чи можуть бути успішною людина із фізичними вадами? Чи можна збудувати власне щастя на нещасті інших? Чи є прохання про допомогу й прийняття ознакою слабкості? Чи мають лікарі право на евтаназію? Чи досягнення успіху завжди супроводжується щастям? Чи потрібне людині в житті мистецтво?
4. Як	Як треба чинити, якщо Вас зрадила найближча людина? Як впливають подорожі на життя людини та її оточення? <i>Дехто вважає, що можна жити, не переймаючись чужими клопотами, суспільними проблемами, а віддавши себе служінню сім'ї, дбаючи про благополуччя своїх близьких і рідних. Багато хто ж переконаний, що повноцінним є життя з турботою про інших. Як має ставитись людина, прагнучи до щасливого життя?</i> Як потрібно реагувати на виклики, перед якими нас ставить життя? Як байдужість впливає на людину?
5. Навіщо	Навіщо людині турбуватися про природу?

6. Яка	Яка роль уміння спілкуватися в професійному розвитку особистості? Які людські якості потрібні молоді у сучасному світі? Яким чином можна подолати свої страхи? Яка роль історії в житті окремої людини і цілої нації? У яких випадках толерантність є шкідливою?
7. Наскільки	Наскільки доцільним є підкорення людиною природи й володарювання над нею? Наскільки людині варто дослухатися до думки оточення про неї?
8. Чому	Чому людям слід цінувати вірність?

Рекомендуємо опрацювати з учнями теми, які починаються словами як? чи? що? яка? чому? навіщо?

Макет роботи з власним висловленням

Прочитайте наведений текст.

Сучасне покоління виростає під впливом усіх досягнень технічного прогресу (телевізор, комп'ютер, Інтернет), воно огорнуте повною байдужістю до всього справжнього, щирого і вартого уваги. Усе реальне ми підмінюємо віртуальним, чимось неіснуючим. Дехто стверджує, що немає нічого страшнішого за байдужість.

Кого можна назвати справжнім героєм?

План

1. Підкресли ключові слова.
2. Добери синоніми до ключових слів.
3. Сформулюй скелет твору.

Вступ (заповни після того, як напишеш основний текст)

Теза

На мою думку, [відповідь на запитання] _____

Натяк на аргумент 1

Натяк на аргумент 2

Аргументи По-перше,..... По-друге,.....	Приклад із мистецтва (виконай 5 пунктів)	Приклад із історії / суспільного життя (виконай 3 пункти + факти!!)
1.		
2.		

Висновок

Отже, [перепаразуй тезу, додай аргумент 1, аргумент 2] + погляд у майбутнє

Ввідні фрази для прикладів	
із мистецтва	із історії
➤ Наприклад, проблема... [зради,.. довіри, стосунків] порушується у творі [вказати жанр, назву, автора]. Художній образ [назвати ім'я персонажа] вдало ілюструє те, як [зрада... довіра... любов]... ➤ Яскравим зразком людини, яка... [понад усе цінувала...любила....грабувала...], може бути художній образ [назвати ім'я персонажа] із [назвати жанр, назву, вказати автора твору]. ➤ Прикладом багатогранного художньо-філософського осмислення проблеми [життєвого вибору, зради...] є образ [вказати ім'я персонажа] із [вказати жанр, назву, автора твору] ➤ Проілюструвати наведений аргумент можна художнім образом [ім'я персонажа] із [вказати жанр, назву, автора твору]	➤ Вдалою ілюстрацією того, що... є історія з життя [мого дядька Тараса] ➤ Яскравим зразком людини, яка..., є [відомий політик Вінстон Черчіль]. ➤ Як зразок неоціненого історичного досвіду щодо проблеми..., наведу факт із минулого українського народу.

Рекомендовані теми для написання власного висловлення

Тема: «Соціум. Соціально-економічні права громадянина»

1. Людина прагне забезпечити власне життя матеріально, і це природно. У своїх фантазіях ми бачимо себе багатшими, щасливішими, із достатнім рівнем життя й соціального захисту. І коли з плином часу на шляху до своєї мети натрапляємо на перешкоди, дехто може власний успіх забезпечувати коштом інших людей, послуговуючись принципом «виживає найсильніший».

Викладіть Ваш погляд на проблему: **Як варто реалізовувати свої соціально-економічні права в сучасному світі?**

Тема: «Екологія». Екологічні права особистості»

2. Кожна людина має право на безпечне для життя та здоров'я довкілля. Із іншого боку, суспільний поступ вимагає значного використання природних ресурсів. Багато хто вважає, що науково-технічний прогрес неможливий без відповідних «жертв», оскільки за все потрібно платити. Викладіть Ваш погляд на проблему: **Чи варто заради суспільного прогресу нехтувати екологічними правами особистості?**

Тема: «Освіта. Освіченість громадянина світу»

3. Право на освіту є невід’ємним правом людини, проте сучасний світ змінюється надзвичайно стрімко й освітні системи минулого не відповідають на виклики теперішнього. Люди надзвичайно різні: хтось зацікавлений у вивченні природничих наук, а хтось стверджує, що він гуманітарій, інші наполягають, що освіта в класичному розумінні у світі цифрових технологій просто не потрібна.

Викладіть Ваш погляд на проблему: **Якою має бути освіта майбутнього, щоб забезпечити права кожної людини?**

Тема: «Право. Реалізація прав та свобод громадянина»

4. Часто, коли немає бажання щось робити або коли не вдається залагодити якусь справу, ми знаходимо десятки причин і пояснень, заспокоюємо себе. Так буває й тоді, коли наполягаємо на реалізації своїх прав. Зазвичай скласти руки набагато легше, ніж боротися за справедливість, звертатися по допомогу, коли це потрібно.

Викладіть Ваш погляд на проблему: **Наскільки важливим є право на юридичну допомогу в сучасній Україні?**

Тема: «Політика. Реалізація виборчого права»

5. У кожного з нас – безліч різноманітних справ. Виконуючи складні завдання, ми можемо поєднувати зусилля для досягнення мети. Так само ми захищаємося: якщо деякі з прав групи людей не задовольняються, вони можуть організовувати демонстрації, мітинги, акції протесту.

Викладіть Ваш погляд на проблему: **«Що ж мотивує нас до дії більше – віра у власні політичні права чи впевненість у підтримці друзів, рідних, однодумців?»**

Тема: «Плюралізм думок і особистість. Вплив медіа»

6. Сучасна цивілізація стрімко розвивається, тож з’являється сила-силенна актуальної, цікавої, але щоразу складнішої інформації. Саме тому в багатьох із нас виникає закономірне бажання висловити свою думку з того чи іншого приводу. Досить часто наші погляди на суперечливі питання не збігаються з думкою більшості. Одні в такій ситуації продовжують наполягати на своєму, інші прагнуть лишити свою думку при собі й не обстоювати її правоту.

Викладіть Ваш погляд на проблему: **«Що краще: захищати своє право на свободу думки й слова чи підкоритися більшості?»**

Додаткові теми для обговорення*

«Чи потрібно обмежувати права людини?»

«Чи можуть працювати неповнолітні?»

Радимо ознайомитися зі змістом онлайн курсу EdEra «Людина і держава. Правила гри» та навчальними відео за покликанням: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra+LAW101+law101/about>

Вступне відео, рекомендоване для перегляду в перший день табору

Що таке права людини [TED-Ed] https://www.youtube.com/watch?v=1hj_0vTbSe4

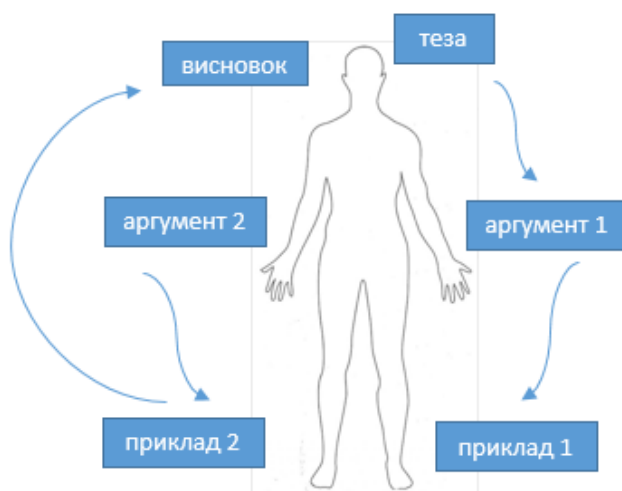
Джерела для розкриття теми дня

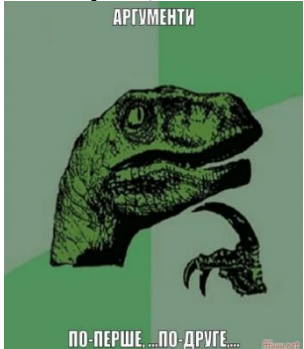
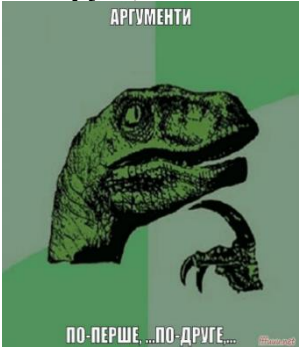
Тема:	Рекомендована тема до власного висловлення	Музика	Навчальне відео	Статті
Соціум. Соціально-економічні права громадянина	1. Людина прагне забезпечити власне життя матеріально, і це природно. У своїх фантазіях ми бачимо себе багатшими, щасливішими, із достатнім рівнем життя й соціального захисту. І коли з плином часу на шляху до своєї мети натрапляємо на перешкоди, дехто може власний успіх забезпечувати коштом інших людей, послугуючись принципом «виживає найсильніший». Викладіть Ваш погляд на проблему: «Як варто реалізовувати свої соціально-економічні права в сучасному світі?»	Гурт «Один в каное» пісня «У мене немає дому» https://www.youtube.com/watch?v=gw2nclcoFNE	Курс Ed-Era Соціально-економічні та культурні права. Частина 1 https://www.youtube.com/watch?v=jzEPbyUfGIU Соціально-економічні та культурні права. Частина 2 https://www.youtube.com/watch?v=xmt7qlKIM-4 Проект Ukrainer Емаус Оселя: дім для всіх · Ukrainer https://www.youtube.com/watch?v=ito966yrNVQ	
Право. Реалізація прав та свобод громадянина».	Часто, коли немає бажання щось робити або коли не вдається залагодити якусь справу, ми знаходимо десятки причин і пояснень, заспокоюємо себе. Так буває й тоді, коли наполягаємо на реалізації своїх прав. Зазвичай скласти руки набагато легше, ніж боротися за справедливість, звертатися по допомогу, коли це потрібно. Викладіть Ваш погляд на проблему: Наскільки важливим є право на юридичну допомогу в сучасній Україні?	Гурт «Один в каное» пісня «Шістдесятникам» https://www.youtube.com/watch?v=p2aldt1sfmE Гурт «Антитіла» пісня «Незалежний» https://www.youtube.com/watch?v=UqAb3efTlTQ	Що стало причиною великої французької революції [TED-Ed] https://www.patreon.com/posts/shcho-stalo-ted-29977782 Під кінець 18 століття у Європі відбулися глибокі інтелектуальні та культурні зрушення, відомі як епоха Просвітництва. Учені, філософи та митці пропагували перевагу розуму і свободи людини над традиціями і релігією. Франція, одна з найбільших та найбагатших держав Європи, керувалася давнім режимом трьох соціальних угруповань, які називалися суспільними станами...	

Тема: «Освіта. Освіченість громадянина світу»	Право на освіту є невід’ємним правом людини, проте сучасний світ змінюється надзвичайно стрімко й освітні системи минулого не відповідають на виклики теперішнього. Люди надзвичайно різні: хтось зацікавлений у вивченні природничих наук, а хтось стверджує, що він гуманітарій, інші наполягають, що освіта в класичному розумінні у світі цифрових технологій просто не потрібна. Викладіть Ваш погляд на проблему: Якою має бути освіта майбутнього, щоб забезпечити права кожної людини?		Інтерв’ю Олексія Молчаловського – співзасновника освітньої платформи Prometeus https://www.youtube.com/watch?v=uvJmzUYP4YE Проект Ukrainer Харківський гараж та інженерний хаб. https://www.youtube.com/watch?v=1YYOo4cfYok Проект Ukrainer Що таке Українська академія лідерства? Ukraïner https://www.youtube.com/watch?v=W-Hnwvx_i0s	Головні освітні тренди майбутнього https://osvitoria.media/experience/osvita-4-0-golovni-osvitni-trendy-majbutnogo/
Тема: Екологія. Екологія». Екологічні права особистості»	Кожна людина має право на безпечне для життя та здоров’я довкілля. Із іншого боку, суспільний поступ вимагає значного використання природних ресурсів. Багато хто вважає, що науково-технічний прогрес неможливий без відповідних «жертв», оскільки за все потрібно платити. Викладіть Ваш погляд на проблему: Чи варто заради суспільного прогресу нехтувати екологічними правами особистості?	гурт «Антитіла» пісня Hello https://www.youtube.com/watch?v=tnnTUUctEAw	Проект Ukrainer Врятувати Черкаси від пластику https://www.youtube.com/watch?v=2oDzxywU-W0 Проект Ukrainer Веселе. Громада екологічних ініціатив https://www.youtube.com/watch?v=M6InxFCjqbU Проект Ukrainer Славське. Карпати. Експериментальне екобудівництво. https://www.youtube.com/watch?v=gNe5SRw9as Проект Ukrainer Тузовські лимани: парк проти браконьєрів · Ukraïner https://www.youtube.com/watch?v=ZxT32l8IUCU	стаття у Вікіпедії «Екологічні права» Eko-World - освітній проєкт для школярів https://biggggid.com/project/ecoworld/ 15 українських еко-стартапів, які підкорюють світ https://ukrainian.voanews.com/a/uspishni-ukrainski-ekolohichni-startapy/4794604.html
Тема: «Політика. Реалізація виборчого права»	У кожного з нас – безліч різноманітних справ. Виконуючи складні завдання, ми можемо поєднувати зусилля для досягнення мети. Так само		Громадянські та політичні права. Частина 1 https://www.youtube.com/watch?v=kn7WGCZCncA	

	ми захищаємося: якщо деякі з прав групи людей не задовольняються, вони можуть організовувати демонстрації, мітинги, акції протесту. Викладіть Ваш погляд на проблему: «Що ж мотивує нас до дії більше – віра у власні політичні права чи впевненість у підтримці друзів, рідних, однодумців?»		Громадянські та політичні права. Частина 2 https://www.youtube.com/watch?v=cYUEm9wyvRw	
Тема: «Плюралізм думок і особистість. Вплив медіа»	Сучасна цивілізація стрімко розвивається, тож з'являється сила-силенна актуальної, цікавої, але щоразу складнішої інформації. Саме тому в багатьох із нас виникає закономірне бажання висловити свою думку з того чи іншого приводу. Досить часто наші погляди на суперечливі питання не збігаються з думкою більшості. Одні в такій ситуації продовжують наполягати на своєму, інші прагнуть лишити свою думку при собі й не наполягати на її правоті. «Що краще: захищати своє право на свободу думки й слова чи підкоритися більшості?»	Пісня Джамали «Ціна правди» https://www.youtube.com/watch?v=at21N0a_9kE&feature=emb_logo	Стус. Нескорені: фільм - сюжет телеканалу СТБ https://www.youtube.com/watch?v=sJIfje7e_gg Фільм «Містер Джонс» У центрі оповідання звичайний журналіст, який проявляє справжній героїзм, щоб донести інформацію про Голодомор до світової громадськості. трейлер https://www.youtube.com/watch?time_continue=69&v=A6HTHWXU4Pw&feature=emb_logo	

**Наочні матеріали та мнемонічні правила,
які рекомендуємо використовувати для кращого розуміння матеріалу**

Теза Я думаю,... Я вважаю,... Мені здається, що... На моє переконання,... Мій погляд на цю проблему такий...	
Аргумент 1 По-перше, ... 	Аргумент 2 По-друге,...
Приклад 1 мистецтво	Приклад 2 історія / суспільно-політичне життя
Пам'ятай про приклад і 5 пальців 	Приклад із історії і три пальці
Висновок Отже,... Підбиваючи підсумки, можна зазначити:... Отже, бачимо, що...	
	

Рекомендуємо максимально чітко, логічно та коротко писати власні висловлення за запропонованою структурою. На початковому етапі роботи необхідно написати власне висловлення, яке б нараховувало 7–10 речень і містило 110–120 слів. Таке власне висловлення повинно відповідати структурі та мати 6 абзаців.

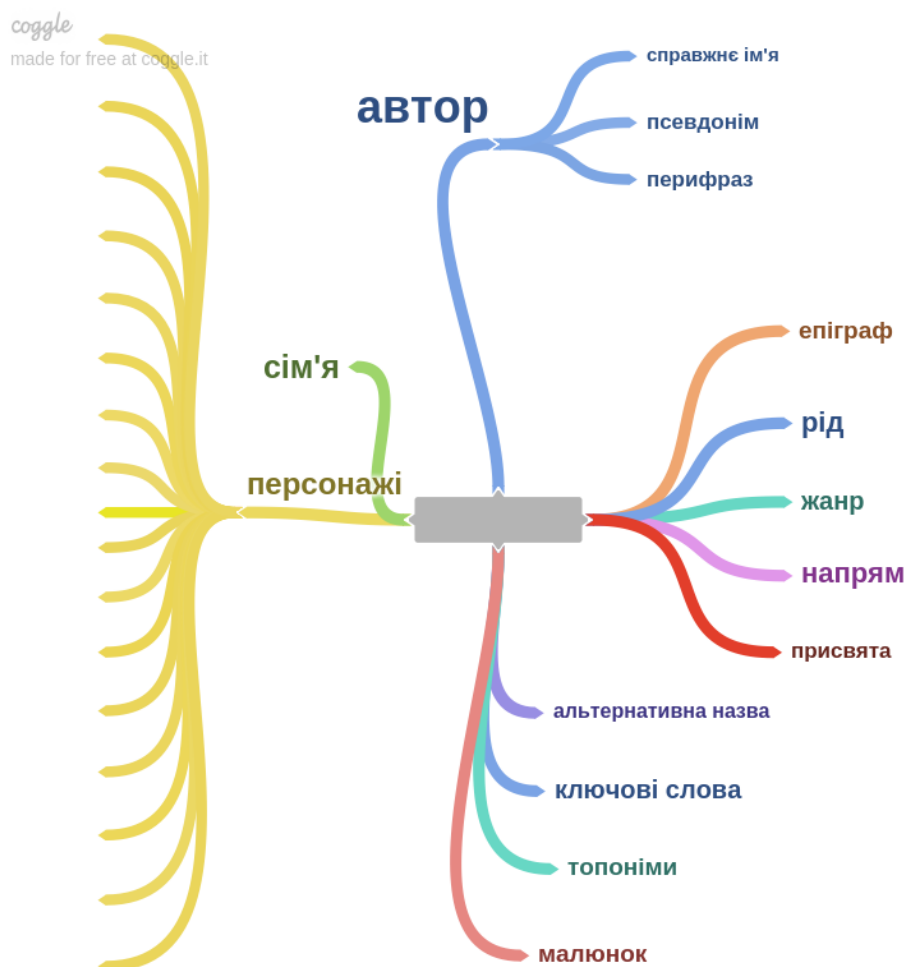
Більше приладів власних висловлень можна знайти на Google-диску. Зичимо успіху!

УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Завдання й бали з української літератури

Кількість завдань	Типи завдань	Максимально можлива кількість балів
24 завдання	20 завдань із вибором однієї правильної відповіді. 4 завдання на встановлення відповідності.	36 тестових балів
Увага! Завдання з літератури НЕ є частиною оцінки за ДПА, проте значно впливають на загальний результат ЗНО (35% від результату).		

Зосередитися варто на засвоєнні **базових** понять: автор – назва – жанр – напрям – герої. Витрачаємо мінімум часу на опанування тем із літератури. Помічним тут може бути створення ментальних карт, мнемонічних карток, робота з зображеннями й таблицями (див. Google-диск). Доцільним також будуть ігри, картки для запам'ятовування. Приклади таких матеріалів наводимо нижче.

Псевдоніми

<i>Псевдонім</i>	<i>Справжнє ім'я</i>
Іван Нечуй-Левицький	Іван Левицький
Панас Мирний Іван Білик	Панас Рудченко Іван Рудченко
Іван Карпенко-Карий	Іван Тобілевич
Леся Українка	Лариса Косач (Квітка)
Микола Хвильовий	Микола Фітільов
Олександр Олесь	Олександр Кандиба
Остап Вишня	Павло Губенко
Іван Багряний	Іван Лозов'ягін (Лозов'яга)

Присвяти

<i>Присвята</i>	<i>Твір</i>
В. Жуковському	
Я. де Бальмену	
Кононівським полям	
«Цвітові яблуні»	
Любові всевишній	

Жанри

<i>Жанр</i>	<i>Твори</i>
Історичні пісні	
Дума	
Балади -фольклорна	
-літературна	
Пісні Марусі Чурай	
Літопис	
Поеми	
Байка	
Послання	
Романи	
Повісті	
Кіноповісті	
Усмішки	
Новели	
Комедії	
Драми	
Сонет	
Романс	
Колискова (літературна)	

Напрями / угруповання

<i>Напря́м</i>	<i>Автор чи твір</i>
Монументалізм	
Орнаменталізм	
Бароко	
Романтизм	
Реалізм	
Імпресіонізм	
Експресіонізм	
Неоромантизм	
Символізм	
	«кларнетизм»
Неокласики	
Екзистенціалізм	
Шістдесятники	
«Празька поетична школа»	
«Київська поетична школа»	
Постмодернізм	

Місце дії

Топонім	Назва твору
Золотий Брід, Жовта Водиця	
Савур-могила	
Вдовине поле, стріла з-за синього моря	
Чорне море, Туреччина	
Великдень	
Новгород-Сіверський, Київ, Путивль	
р. Дон, Дніпро, Каяла	
Троя, Карфаген, Сицилія, Куми, Латинська земля	
м. Полтава + село біля неї	
р. Ворскла	
Києво-Печерська лавра	
Вільшана, Умань, Чигирин, Черкаси, Сміла...	
Україна, Сибір, Петербург	
Кавказ (гори)	
Дніпро і кручі	
Хутір Хмарище, Ніжин, Київ	
с. Семигори, р. Рось	
Біївці, Западинці	
Понад 100 років життя села Піски	
р. Дон	
Аравійська пустеля (Близький Схід)	
Волинські ліси	
«дві великі кімнати, елегантно уряджені, майже з комфортом»	
Гуцульщина,	
р. Черемош	
Ниви в червні	
с. Кононівка	
р. Десна	
Аскольдова могила	
«ясний сад», «мули нешвидкі»	
Лемківське містечко Дуклі	
Полтава, Київ	
Генуя, Мілан, собор та площа Дуомо, Комо, Монца, Павія, острови Пао та Ява, Одеса й ін.	
Груні, Київ, Зіньків	
Річка Оскіл, Харківщина	
Харків, трест «Донвугілля»	
1920-ті рр., Київ	
Далекий Схід, тайга, праліси Сіхоте-Аліня, Зелений Клин, Голуба падь, Хабаровськ	
«Сибір неісходима»	
Словаччина	

Час дії

Великдень	
30 років у неволі	
V ст. н. е.	
XII ст. (1185 р.)	
Руїна, 1663 р.	
Руїна, Я. Вишневецький	
Пореформена доба (після 1861 р.)	
Понад 100 років життя одного села	
Біблійні часи, 40 років блукань	
Спогад про воєнні часи (Друга світова війна)	
Період українізації	
Сталінські репресії (2 твори)	
Радянська післявоєнна дійсність	

Перифрази

<i>Перифраз</i>	<i>Письменник</i>
«Дівчина з легенди»	
«Мандрівний філософ»	
«Зачинатель нової української літератури»	
представник «київської школи поетів»	
«Перший симфоніст української прози»	
«Всеобіймаюче око України»	
«Дочка Прометея»	
«Гірська орлиця»	
«Великий сонцепоклонник»	
«Творець модерної драми»	
«Імператор залізних строф», «український Одисей»	
«Витязь молоді української поезії»	
«Король українського тиражу»	
«сонячний поет»	
«Пісенні» поети (2)	

Епіграфи / Назви розділів

<i>Епіграф / Назва розділу</i>	<i>Твір</i>
«Забирайте же с собою в путь, выходя из мягких юношеских лет в суровое, ожесточающее мужество, — забирайте с собою все человеческие движения, не оставляйте их на дороге: не подымете потом!...» (Н.В. Гоголь)	
1) «Шість прикмет має людина: трьома подібна вона на тварину, а трьома на янгола: як тварина — людина їсть і п'є: як тварина — вона множитья і як тварина — викидає; як янгол — вона має розум, як янгол — ходить просто і як янгол — священною мовою розмовляє» (Талмуд. Трактат Авот); 2) «Як можна бути вільним, Евкріте, коли маєш тіло?» (А. Франс. «Таїс»).	
«Дідова балка»	
«Польова царівна»	
«Слова існують, щоб приховати наші думки»	
«Махамед»	
«Дракон»	
«Проща»	
«Двужон»	
«Сповідь»	
«Навзаводи із смертю»	
«Так оце та правда!»	
«Гінець до гетьмана»	
«Memento mori»	
«Якби знайшлась неопалима книга»	
Епіграф: Je suis un fils de cette race... E. Verhaeren (Переклад: Я син цієї породи ... Е. Верхаерен).	

Гра «Лото» (автор Наталія Ковтонюк)

Кожен учасник отримує картку з назвою тексту. Картка розподілена на 4–6 квадратів (залежно від того, яку інформацію «закладе» вчитель).

Кожен учасник отримує таку картку з назвою свого твору. Наприклад, один учень отримав картку «Майстер корабля», інший – «Три зозулі з поклоном», інший – «Я (Романтика)». Кількість учасників у групі визначає учитель.

У вчителя є набір карток. На картках може бути написано: «новела», «неоромантизм», Марфа та ін. Учитель (або учень) по черзі витягає картки і називає поняття, записане на картці. Учні слухають і думають, чи підходить це поняття під їх картку. Якщо так, то вони повинні назвати назву свого твору і забрати картку, поклавши її на відповідний квадрат (жанр, напрям, персонаж). Так гра продовжується й триває доти, доки учасники не зберуть повністю свої квадрати.

Зразки карток учителя й учнів викладено на Google-диску.

Зразки карток учнів

«Місто»	
Автор	Про автора
Місце дії чи історична основа	Присвята або епіграф
Час дії	Жанр
Персонаж/ образ	Характеристика персонажа
«Майстер корабля»	
Автор	Жанр
Місце дії чи історична основа	Присвята або епіграф
Час дії	Стиль
Персонаж/ образ	Характеристика персонажа

Валер'ян Підмогильний	Учасник «Ланки» (МАРСУ)
Київ-Харків	Як можна бути вільним, Евкліде, коли маєш тіло?
20-і рр. 20ст.	Урбаністичний роман
Лука Гнідий	студент-сільськогосподарник з їхнього ж села, після навчання повернувся назад до землі, знав у Києві тільки одну дорогу – до університету
«Майстер корабля»	
Юрій Яновський	Мариністичний роман
Одеса	<i>Hi! Все добре на землі – чорна дівка, білий хліб. Завтра в інший край мандрівка – чорний хліб і біла дівка. J.W. Goethe</i>
20 рр. 20 ст.	Неоромантизм
Директор	<i>Прийшовши режисером до кіно, він поставив невеличку комедію й блискуче провалився. За це він дозволив собі відпустку на кілька місяців. Тепер він знову повернувся до Міста й буде ставити ще одну картину.</i>

Цікава форма роботи з відеоматеріалом (люб'язно надана Н. Ковтонюк):

<https://ru.islcollective.com/video-lessons/tigrolovi-ibagryanij?fbclid=IwAR0PNmehH7MkD5x4sX7XJ9T0ZisjaEtvTFL1g40qIkz1WPtNlqrQlwLAnR4>

Основні персонажі творів

«Слово про похід Ігорів»

Князь Ігор;
князь Святослав;
князь Всеволод;
Ярославна (дружина Ігоря);
половець Овлур;
половець Гзак;
половець Кончак.

Поема «Енеїда» Івана Котляревського

Еней;
батько Енея Анхіз;
мати Енея Венера;
друг Енея троянець Низ;
друг Енея троянець Евріал;
верховний Бог Зевс;
бог-покровитель торгівлі Меркурій;
бог вітрів Еол;
бог моря Нептун;
богиня шлюбу Юнона;
цариця Дідона;
пророчиця Сивілла;
цариця Цирцея;
цар Латин;
дружина Латина Амата;
дочка Латина Лавінія;
цар рутульців Турн.

П'єса «Наталка Полтавка» Івана Котляревського

Стара вдова Горпина Терпилиха;
дочка Горпини Наталка;
далекий родич Терпилини Микола;
коханий Наталки Петро;
возний Тетерваковський;
виборний Макогоненко.

Поема «Катерина» Тараса Шевченка

Катерина;
батько й мати Катерини;
син Катерини Івась;
москаль Іван.

Роман «Чорна рада» Пантелеймона Куліша

Наказний гетьман Лівобережжя;
переяславський полковник Яким Сомко;
правобережний гетьман Павло Тетеря;
ніжинський полковник Васюта Золотаренко;
кошовий гетьман Запорозької Січі Іван Брюховецький;
московський князь Гагін;
запорозький козак, курінний отаман Кирило Тур;
полковник і панотець Шрам (справжнє прізвище Чепурний);

син Шрама Петро Шраменко;
колишній козак, господар хутора Михайло Черевань;
дружина Череваня Меланія;
дочка Михайла Череваня Леся;
Божий Чоловік.

Повість «Кайдашева сім'я» Івана Нечуй-Левицького

Маруся й Омелько Кайдаші;
їхні сини Карпо (старший) і Лаврін (молодший);
Мотря (дружина Карпа);
Мелашка (дружина Лавріна);
баба Палажка.

Трагікомедія «Мартин Боруля» Івана Карпенко-Карого

Заможний хлібороб Мартин Боруля;
його дружина Палажка;
син Степан;
дочка Марися;
багатий шляхтич Гервасій Гуляницький;
його син Микола;
реєстратор з ратуші Націєвський;
повірений Трандалев Омелько й Трохим - наймити Борулі.

Поема «Мойсей» Івана Франка

Ліричний герой, Мойсей, князь конюхів Єгошуа;
Єгова (Бог);
єврейський народ;
супротивники Мойсея – Датан і Авірон;
демон пустелі Азazelь.

Повість «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського

Іван Палійчук;
його кохана Марічка Гутенюк;
дружина Палагна;
сусід Юра;
матір і батько Івана;
щезник;
нявка;
чугайстир.

Новела «Intermezzo» Михайла Коцюбинського

Моя утома;
Ниви у червні;
Сонце;
Три білих вівчарки;
Зозуля;
Жайворонки;
Залізна рука города;
Людське горе.

Новела «Камінний хрест» В. Стефаника

Іван Дідух («переломаний»);
його дружина Катерина;
їхні діти; кум Михайло.

Новела «Valse melancholique» Ольги Кобилянської

Музика — центральний образ твору.

Софія — обдарована, лірична й емоційна.

Марта — втілення любові, стримана, терпляча, жіночна, «ладна обійняти весь світ».

Ганна — емоційна, нестримна, талановита і живе своїм ремеслом.

Драма-феєрія «Лісова пісня» Лесі Українки

Лукаш;

його мати;

дядько Лев;

Килина;

діти Килини;

хлопчик;

Мавка;

Лісовик;

Перелесник;

Водяник;

Русалка Польова;

Злидні;

«Той, що греблі рве»;

«Той, що в скалі сидить»;

Доля.

Новела «Я (Романтика)» Миколи Хвильового

«Я» - главоверх «чорного трибуналу»;

доктор Тагабат;

дегенерат;

Андрюша;

мати «Я».

Роман «Майстер корабля» Юрія Яновського

Режисер Сев знімає фільм про матроса Богдана.

Монолог-сповідь 70-літнього То-Ма-Кі, який згадує свою далеку молодість, пов'язану з кіномистецтвом.

Екзотичні імена героїв: Тайах, Сев, То-Ма-Кі та його сини Майк і Генрі, загадкова танцівниця Тайах, у яку закохані Сев, То-Ма-Кі та Богдан.

Роман «Місто» Валер'яна Підмогильного

Степан Радченко;

Надійка;

«Мусінька» Тамара Василівна Гніда;

чоловік Тамари Василівни Гнідий;

їхній син Максим;

Зоська;

Рита;

Левко;

Михайло Світозаров;

Вигорський.

Комедія «Мина Мазайло» Миколи Куліша

Родина Мазайла:

Мина Мазайло;

його дочка Рина;
його син Мокій;
дружина Килина (Мазайлиха);
дядько Тарас;
тьотя Мотя;
Уля.

Кіноповість «Зачарована Десна» Олександра Довженка

Два ліричні герої – Сашко (у новелах) і Олександр Довженко (в авторських відступах);
Одарка Єрмолаївна (мати);
Петро Семенович (батько);
баба Марусина;
дід Семен.

Роман у віршах «Маруся Чурай» Ліни Костенко

Маруся Чурай;
Гриць Бобренко;
полковий обозний Іван Іскра;
полтавський полковник Мартин Пушкар;
козак Лесько Черкес;
Галя Вишняківна;
війт Семен Горбань.

Новела «Модри Камень» Олеся Гончара

спогад солдата-розвідника про один воєнний епізод, який відбувся у словацькому містечку Модри Камень («модри» - голубий).
Радянський (безіменний) боєць-розвідник, його напарник Ілля, словацька дівчина Тереза, Терезина мати.

Новела «Три зозулі з поклоном» Григіра Тютюнника

Оповідач;
його батьки – Михайло й Соня;
Марфа Яркова;
поштар – дядько Левко.

Роман «Тигролови» Івана Багряного

Григорій Многогрішний (молодий український інженер-авіатор);
родина Сірків:
Наталка;
Гриць;
їхні батьки – Денис Сірко, Сірчиха;
майор НКВС Медвин.

QR-код для роботи з *Padlet*

[illegible]

Обґрунтування розділових знаків

Ваше тіло, Або знати як свої 5 пальців

Спрощення. Винятки.

Ваше тіло, Або знати як свої 5 пальців

5 видів односкладних речень

Ваше тіло, Або знати як свої 5 пальців

М'ЯКИЙ ЗНАК. ВИНЯТКИ

Ваше тіло, Або знати як свої 5 пальців

правопис закінчень -а, -я; -у; -ю у Р.в. II відміни

Ваше тіло, Або знати як свої 5 пальців

5 форм дієслова

Наголос і тіло

УКРАЇНСЬКИЙ
ЦЕНТР
ОЦІНЮВАННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ

ЗОВНІШНЄ
НЕЗАЛЕЖНЕ
ОЦІНЮВАННЯ 2017

Зошит
1

СЕРТИФІКАЦІЙНА РОБОТА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

Час виконання – 180 хвилин

Робота складається з трьох частин. Частина 1 містить 33 завдання різних форм з української мови. Частина 2 містить 24 завдання різних форм з української літератури. Відповіді на завдання частин 1 і 2 Ви маєте позначити в бланку А. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в бланку Б.

Результат виконання завдань частин 1 і 3 буде зараховано як державна підсумкова атестація.

Результат виконання всіх завдань сертифікаційної роботи буде використано під час прийому до вищих навчальних закладів.

Інструкція щодо роботи в зошиті

1. Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.
2. Відповідайте тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання. (англ.)
3. У разі необхідності використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
4. Намагайтеся виконати всі завдання. (оцінено-особове) ВС

Інструкція щодо заповнення бланків відповідей

1. Довідки А і Б записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
2. Відповіді вписуйте чітко, дотримуючись вимог інструкції до кожної форми завдань.
3. Неправильно позначені, підчищені [відповіді] в бланку А вважатимуться помилкою. (оцінено-особове) дівч. оцінює!
4. Якщо Ви позначили в бланку А відповідь неправильно, можете виправити її, замалювавши попередню позначку та поставивши нову, як показано на зразку: А Б В Г Порівняй!

А Б В Г
X

5. Виконавши завдання частини 3 в зошиті, акуратно запишіть його в бланк Б.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, зазначених у бланку А, та якості написання власного висловлення в бланку Б.

Ознайомившись з інструкціями, перевірте якість друку зошита та кількість сторінок. Їх має бути 16. наказ

Позначте номер Вашого зошита у відповідному місці бланка А так:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Бажаємо Вам успіху!

Можна запропонувати учням поворожити перед тестом на можливі запитання.

Для цього просимо підготувати можливі питання або скористатися тими, що наведені нижче.

1. Пригадай, кому належать такі рядки :
*Тут і Тичина, голосний і юний,
 Животворив душею давній міт*
 Повтори, коли не ставиться кома у складносурядному реченні.
2. Який твір називають філологічним водевілем?
 Повтори правопис апострофа.

3. Нечуй-Левицький, Панас Мирний і І.Карпенко-Карий – яскраві представники напряму...
Повтори правила перетворення речень із прямою мовою на непряму.
4. Максим Рильський був членом такого угруповання...
Повтори подвоєння у словах іншомовного походження.
5. До якого угруповання належав І. Карпенко-Карий?
Повтори спрощення у словах.
6. Який твір має епіграф: *«Хто каже, що любить Бога, а брата свого ненавидить, той бреше»*?
Повторіть правопис м'якого знака.
7. Із якого твору персонажі Богдан Холод і Кулик?
(рід, жанр, назва, автор)
Повторіть види складнопідрядних речень.

Поради перед ЗНО ☺

1. У переддень не намагайтеся все довчити, краще зробіть декілька варіантів і відпочивайте.
2. Лягайте спати раніше. Якщо складно заснути, увімкніть легку заспокійливу музику.
3. У переддень і день ЗНО не змінюйте кардинально графік життя: вставайте не дуже рано, їжте звичну для вас їжу, пийте звичні напої.
4. Одягніться у зручний для вас одяг, але пам'ятайте про пристойний вигляд.
5. Не забудьте:
паспорт (оригінал)
сертифікат (оригінал)
перепустку (роздруковується самостійно)
пляшку води
чорні кулькові ручки (декілька)
Прийдіть до місця, де ви складаєте ЗНО, не пізніше ніж 10.20.
6. Не чекайте перед входом, а краще зайдіть і чекайте в коридорах або в класі.
7. Пам'ятайте про воду, ноги, які стоять на землі, слухайте своє тіло.
8. Спочатку виконуйте тестові завдання, потім перевіряйте їх, переписуйте правильні відповіді в бланк А.
9. Пам'ятайте, що тестовий зошит – це ваша перша підказка: уважно читайте завдання до кінця, шукайте в літературі й тексті для читання приклади до власного висловлення.
10. Спочатку продумайте приклади, а потім починайте писати тезу до твору.
11. Контролюйте час. На тести 1 год. – 1 год 20 хв, на власне висловлення до 1 години (написати чернетку й переписати в чистовик).
12. Перечитайте власне висловлення й не бійтеся виправляти помилки.
13. Сміливо здавайте роботу й не забудьте забрати тестовий зошит.
14. Вірте в себе, свої знання, свої уміння та навички.

Зичимо відмінного та найвищого балу на ЗНО! ☺

_____, зичу тобі
успіхів на ЗНО!!

Уболіваю за тебе і бажаю
не зупинятися на
досягнутому, неодмінно
вірити в себе, сміливо

йти вперед.

Нехай усі відповідності знайдуть свою правильну
букву в тестах. Нехай власне висловлення
пишеться легко й швидко, теза натякає на
аргументи, що давали місце прикладам, а ті, своєю
чергою, підводили до висновку.

ЗНО - це черговий іспит у твоєму житті, будуть
ще іспити навчальні та життєві, і будуть різні
оцінки за них, але головне, щоб ти готувався і
докладав максимум зусиль для перемоги. Помилка –
це можливість стати кращим.

_____, вір у себе і свої знання. Ти подолав
великий шлях і доклав значних зусиль,
готуючись до іспиту. Прошу, будь
зосередженим і уважним. Це все, що насправді
треба для перемоги.

Нехай на ЗНО все буде 200!

_____, зичу тобі
успіхів на ЗНО!!

Уболіваю за тебе і
бажаю не зупинятися на
досягнутому, неодмінно
вірити в себе, сміливо
йти вперед.

Нехай усі відповідності знайдуть свою правильну
букву в тестах. Нехай власне висловлення
пишеться легко й швидко, теза натякає на
аргументи, що давали місце прикладам, а ті,
своєю чергою, підводили до висновку.

ЗНО - це черговий іспит у твоєму житті, будуть
ще іспити навчальні та життєві, і будуть різні
оцінки за них, але головне, щоб ти готувалася і
докладала максимум зусиль для перемоги.
Помилка – це можливість стати кращою.

_____, вір у себе і свої знання. Ти пододала
великий шлях і доклала значних зусиль,
готуючись до іспиту. Прошу, будь
зосередженою і уважною. Це все, що насправді
треба для перемоги.

Нехай на ЗНО все буде 200!

